

Behovsbedömning i socialtjänsten

En intervjustudie inför nya socialtjänstlagen

Tilde Sethson & Linn Svensson

Kandidatuppsats SOPB63

VT 2025

Antal ord: 13 109

Handledare: Johan Cronehed

Abstract

Authors: Tilde Sethson & Linn Svensson

Title: Needs evaluation in social services - An interview study ahead of the new Social Services Act

Supervisor: Johan Cronehed

Assessor: Elizabeth Martinell Barfoed

The aim of this study was to examine and analyze how social workers perceive the new Social Service Act and its ambition to reduce individual needs evaluations. The new Social Service Act also includes increased access to receive social support without social workers' decision making. The study aims to generate an understanding of social workers' experiences regarding their professional practice related to individual needs evaluations. The study has a qualitative approach including six semi-structured interviews with Social Workers from the South of Sweden. The findings include concerns about whether a legal change will manage to better meet clients' needs for support. Further, our interviews resulted in an understanding of how social workers view their professional judgement as a form of logical order, the role of responsibility as well as the legitimacy of their professional practice. In conclusion, findings regarding social workers' hopes for the future related to the new Social Service Act were made.

Key words: *Professional judgement, Professional practice, The new Social Service Act, Individual needs evaluations*

Förord

Vi vill tacka de socialsekreterare som ställt upp på intervjuer och möjliggjort vårt examensarbete. Det har varit intressant och givande att få ta del av era erfarenheter relaterat till ämnet. Vi vill även rikta ett tack till vår handledare Johan Cronehed som varit till stor hjälp under arbetsprocessens gång och som stöttat och väglett oss.

1.1 Inledning och problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställningar.....	7
2.1 Kunskapsläge.....	8
2.2 Att utreda, bedöma och fatta beslut.....	8
2.3 Tolkningsföreträde.....	8
2.4 Mötet.....	9
2.5 Delaktighet.....	10
3.1 Teoretiskt ramverk.....	12
3.2 Gräsrotsbyråkraten.....	12
3.3 Bourdieu och fältteori.....	13
4.1 Metod.....	15
4.2 Litteratursökning.....	15
4.3 Metodval.....	15
4.4 Pilotintervju.....	16
4.5 Urval och urvalsprocess.....	17
4.6 Tillförlitlighet.....	18
4.7 Bearbetning av material.....	21
4.8 Presentation av intervjupersoner.....	22
4.9 Forskningsetiska överväganden.....	22
4.10 Arbetsfördelning.....	24
5.1 Analys.....	26
5.2 Att matcha insats.....	26
5.3 Legitimitet och ansvar i yrkesutövandet.....	31
5.4 "Att sminka grisen".....	37
6.1 Avslutande diskussion och reflektion.....	43
6.2 Avslutande diskussion.....	43
6.3 Avslutande reflektion.....	47
Referenser.....	48
Bilagor.....	51
Checklista/intervjuguide.....	51
Informationsbrev om deltagande i intervjustudie.....	53
Samtycke till deltagande i examensarbete vid Samhällsvetenskapliga fakulteten.....	55

1.1 Inledning och problemformulering

Det är kommunens yttersta ansvar och uppgift att erbjuda den enskilde invånaren stöd. När den enskilde får sociala stödinsatser sker det vanligtvis genom att socialtjänsten i kommunen beviljar en insats som sedan måste verkställas. För att socialtjänsten ska bevilja en insats krävs ett beslut som är baserat på en utredning, eller en så kallad behovsbedömning. Det innebär att socialtjänsten utreder vilket behov som föreligger hos den enskilde och hur behovet kan tillgodoses med rätt insats. Trots att kommunen är skyldig att verkställa insatsen är kötiderna långa och många personer tvingas vänta flera månader på behandling (IVO, 2019). Under fem år i rad har Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) larmat om långa kötider för insatser inom socialtjänsten för barn och unga. Daniel Lilja, avdelningschef för IVO, menar att detta medför en risk som kan innebära att stödet tillsätts för sent. Det kan exempelvis handla om att behovet hos den enskilda har ändrat form och att den beviljade insatsen inte är aktuell vid verkställandet (Socionomen, 2025).

Mot bakgrund av detta går det att urskilja ett problem i samhället och därtill socialtjänsten, nämligen att det tar för lång tid och är för omständligt för människor att erhålla stöd. För att komma till botten med detta problem väntas en ny socialtjänstlag (SoL) träda i kraft under sommaren 2025. Enligt regeringen är nuvarande socialtjänstlag föråldrad och behöver därför ställas om för att möta de utmaningar som samhället står inför idag. Dessutom menar regeringen att insatser behöver erbjudas snabbare för att kunna förebygga social problematik i ett tidigt skede. Socialtjänsten ska tidigt kunna erbjuda stödinsatser utan individuella behovsbedömningar vilket regleras i nya SoL kapitel 16.

En av lösningarna för att människor ska erhålla lättillgängligt stöd genom nya SoL ligger i att öka biståndslösa insatser. En biståndslös insats innebär att den enskilde inte behöver ett beslut som är grundat på en individuell behovsbedömning för att få stöd. Det kan även handla om att stödet sätts in direkt trots att behovsbedömningen inte är slutförd. Föräldrastödsprogrammet Tryggare barn är ett exempel på stöd som kan sättas in direkt när en utredning öppnats hos socialtjänsten. Forskning som FORTE genomfört visar att föräldrar som genomgått

stödprogrammet Tryggare barn har upplevt en positiv förändring i familjen, samt att de i lägre utsträckning är återkommande hos socialtjänsten (Forte, 2024).

Gällande beslutsfattande och behovsbedömningar inom socialtjänsten beskriver Wörlén (2016) att kommuner har olika målsättningar för hur arbetet ska bedrivas. Detta innebär att service och tillgänglighet ser olika ut i landets kommuner, samt att prioriteringar kan betraktas som en form av beslutsfattande i sig.

Tilldelningen av resurser blir ett villkor för de insatser som tjänstemännen kan tillhandahålla och i förlängningen avgörande för hur tillgängliga olika biståndsinsatser blir eller vilken kvalitet de har (Wörlén 2016, s.43)

I relation till socialtjänstens arbete kan Wörléns (2016) resonemang innebära att den tillgänglighet som väntas åstadkommas genom lagändringen samtidigt är beroende av kommunens resurser och prioriteringar. Således är det fler faktorer som potentiellt bromsar verkställandet av insatser annat än att utreda och bedöma klientens behov.

Vad gäller socialarbetares yrkesutövning skriver Helm (2022) att beslutsfattande och bedömningar är kärnan av yrkesutövningen. Vidare beskriver författaren att socialarbetare sällan fattar självständiga beslut och menar att beslutsfattande är en process som involverar klienter. Karlsson et.al (2021) benämner hur olika kunskapsformer ligger till grund för socialarbetares beslutsfattande i val av insats. De olika kunskapsformerna som visat sig vara styrande handlar om evidensbaserad praktik samt praktisk och professionell kunskap. Detta har i sin tur betydelse för lokala variationer och för tillgängligheten av vilka insatser som socialtjänsten tillhandahåller. Författarna beskriver emellertid att socialt arbete idag inte enbart styrs av kunskapsformer utan även olika aktörers strävan att påverka utförandet av arbetet.

Förebyggande socialt arbete har länge varit föremål för den politiska och samhälleliga debatten, emellertid har inte betydelsen av behovsbedömningar undersökts i lika hög grad. Detta lämnar utrymme för att undersöka dess betydelse för socialt arbete vidare.

Kunskapsluckan och studien motiveras av att det tillkommer förändringar i nya SoL som kan ha betydelse för socialtjänstens och socialsekreterares arbete med behovsbedömningar. Därtill verkar det finnas en uppfattning om att individuell behovsprövning bromsar stöd till människor. En uppfattning som bland annat stöds av tidigare nämnd rapport från IVO. En fråga som därtill väcks är vilken innebörd behovsbedömningar har i socialsekreterares yrkesutövning. För att avgränsa kommer vi att mot bakgrund av nya SoL fokusera på individuella behovsbedömningar och biståndslösa insatser. Vi kommer även att avgränsa studien till att fokusera på socialsekreterare i kommuner i södra Sverige som arbetar med barn, ungdomar och familj. Vi är intresserade att undersöka socialsekreterares erfarenheter och resonemang i relation till att utföra individuell behovsbedömning i sin yrkesutövning.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att med den nya socialtjänstlagen som bakgrund undersöka socialsekreterares uppfattningar, resonemang och erfarenheter av sin yrkesutövning relaterat till individuell behovsbedömning. Studien ämnar vidare att skapa fördjupad förståelse för behovsbedömningar och de eventuella utmaningar eller möjligheter som socialsekreterare uppfattar i relation till sitt arbete. Frågeställningarna är följande:

- Hur bedöms klienters behov av insatser?
- Hur genomförs individuell behovsbedömning?
- Vilka utmaningar och förväntningar finns inför den nya socialtjänstlagen?

2.1 Kunskapsläge

2.2 Att utreda, bedöma och fatta beslut

Svensson, Johnsson och Laanemets (2021, s. 225) skriver att utgångspunkten för socialt arbete tar avstamp i utredningar. Utredningar i socialt arbete och på socialtjänsten handlar om att samla in information, att kategorisera och planera framåt. Det är ett utforskande av klientens livssituation som bedrivs för att kunna bedöma klientens behov. I utredningens slutskede formuleras bedömningen av de behov som framkommit och beslut fattas av ansvarig socialsekreterare. Utredning, bedömning, beslut, vårdplan eller genomförandeplan av insats kan ofta sammanflätas under processens gång (ibid s. 227). Vidare kan beslut behövas omedelbart eller i ett tidigt skede av utredningen, då eventuellt utan ett välgrundat underlag, men som ändå bedöms vara nödvändigt i den givna situationen. Andra utredningar är underbyggda med information från flertalet utredningar under flertalet år, vilket leder till en större mängd information i utredningen och att ett välmotiverat beslut kan formuleras. Att utreda handlar även om att kunna förmedla en prognos, det vill säga att uttryckligen bedöma vilket handlande eller vilka beteenden som riskerar att eskalera om det fortskrider och därmed skapa en försvårad problematik. Socialsekreterarens uppgift att utreda, bedöma behov och fatta beslut om insats kan även sägas vara styrt av olika kunskapsformer. Dessa kunskapsformer kan handla om evidensbaserad praktik och praktisk och professionell kunskap. Utfallet av bedömningen kan således vara beroende av vilken kunskapsform som dominerar inom det specifika yrkesrelaterade sammanhanget (Se Karlsson et. al 2021).

2.3 Tolkningsföreträde

Kerstin Svensson (2005) skriver i en artikel om meningsskapande mekanismer i socialtjänstens arbete med LVM. Artikeln belyser bland annat hur relationen mellan socialsekreterare och klient spelar in i klientens upplevelse av socialtjänstens tillgänglighet men även i känsla av delaktighet och tolkningsföreträde i att bedöma behov. Kerstin Svensson (2005) hänvisar vidare till Skau som beskriver hur det förekommer en maktutövning i samtliga former av socialt arbete. Maktutövningen påverkar i sin tur klientens möjlighet till självbestämmande. En aspekt ur studien som berörs gällande behovsbedömning och beslutsfattande är hur socialsekreteraren är den som anses besitta kunskapen om klientens

historia som således utgör grunden för ingripandet och beslutsfattandet om insats. Kunskapen är inte alltid medveten utan beskrivs i artikeln som en slags tyst kunskap kombinerad med en intuitiv känsla kring klientens behov i situationen. Vad gäller betydelsen av relationen mellan klient och socialsekreterare kan det konstateras att en samstämmig och god relation har betydelse för klientens delaktighet. Klienter beskriver exempelvis en önskan om att bli lyssnade på för att socialtjänsten ska kunna göra ett korrekt beslutsfattande. Vidare beskrivs hur en avsaknad av samstämmighet i klientens och socialsekreterarens uppfattning om en situation kan skapa en kamp om tolkningsföreträdet. Frågor som vem som besitter den rätta kunskapen om klientens situation blir således aktuella. Därigenom verkar klientens känsla av stöd och delaktighet vara beroende av en fungerande och samstämmig relation socialsekreterare och klient emellan (Svensson, 2005).

2.4 Mötet

Resultaten i Jessica Sjögrens (2018, s. 222) avhandling "Med relationen som redskap?" visar att socialsekreterares bedömningar primärt baseras på vilken information som kommer fram i mötet med klienten. En av Sjögrens slutsatser inbegriper att socialsekreterares bedömningar grundar sig på vad som uppstår i mötet, vad klienten säger, vad socialsekreteraren ser och sedan tolkar. Vidare skriver Sjögren (2018, s. 45) med hänvisning till Drake att svårigheten i detta innebär att socialsekreteraren inte kan göra en professionell behovsbedömning om klienten inte delar med sig av sin livssituation. Detta riskerar att leda till felinriktade insatser, vilket exemplifierar socialsekreterares och klienters ömsesidiga beroende av informationsutbyte.

Tidigare forskning av Grell (2023) visar att improviserade möten och samtal mellan klient och socialsekreterare är en del av den så kallade informella organiseringen inom socialtjänsten. I en artikel belyses hur ett alltför stort fokus på formella strukturer vad gäller samverkan i socialt arbete osynliggör det arbete som syftar till att skapa tillgänglighet för klienter i komplexa ärenden. Dessutom exemplifieras frågan om hur tillit och förtroende inom välfärdsaktörer kan gynnas av den informella strukturen, bland annat genom att upprätthålla organisatoriska och professionella relationer. Författaren drar slutsatsen att det sannolikt har en positiv inverkan i att undvika att klienter faller mellan stolarna i processen att erhålla stöd.

Om den informella organiseringens inverkan blir synlig utifrån ett professionsperspektiv, riskerar det emellertid att passera obemärkt utifrån ett klientperspektiv. Det finns, menar författaren, däremot skäl att ifrågasätta det stöd till klienter som är sprunget ur en mer informell organisering. En sådan aspekt är graden av rättssäkerhet och likabehandling, men även hur det påverkar graden av arbetsbelastning för professionella utöver att utföra de mer formella arbetsuppgifterna (Grell 2023 s. 288-290).

2.5 Delaktighet

Som exempel på delaktighet återfinns Svensson, Johnsson och Laanemets (2021, s. 146-147) beskrivning av brukarmedverkan (se även Eriksson 2019). Författarna beskriver olika former av brukarmedverkan där bland annat serviceanpassning betonas. Det syftar till att brukaren, eller klienten, vet mest om sitt eget liv och att därav ska dennes röst användas för att kunna anpassa stödet som mottas. Genom aktivt lyssnande kan socialsekreteraren fånga upp klientens berättelse och erfarenheter för att sedan utveckla det professionella arbetet av att utforma en insats. I ett ärende där klienten får möjlighet att delta kan också behandlingen ge bättre resultat. Därtill är delaktighet i utredningsarbete ett hjälpmedel för att socialtjänsten ska kunna använda resurser på ett fördelaktigt sätt (Se även Svensson 2005). Med begreppet brukarmedverkan syftar författarna till en delaktighet i utredningsprocessen där klientens medverkan har en reell påverkan på beslutet.

Om delaktighet i den beslutsprocess som rör den egna vården skriver Matscheck och Piuva (2022) om det svenska exemplet SIP, samordnad individuell plan. En SIP, skriver författarna, syftar till att tydliggöra ansvarsfördelning samt att brukare ska ha inverkan över sin egen vård och är lagstiftad för socialtjänst samt hälso-och sjukvårdssektorn. Artikeln berör hur organisationer inom välfärdssektorn samverkar för att upprätta integrerade vårdplaner för brukare med komplexa behov relaterade till missbruk och psykisk ohälsa. Socialtjänsten samverkar med hälso-och sjukvårdssektorn för att kunna möta de behov av vård som brukaren har. I processen återfinns emellertid även brukarens självbestämmande och delaktighet. Resultatet från studien visar bland annat att trots att brukaren varit närvarande vid upprättande av en SIP, finns få tecken på delaktighet i utformandet och planeringen av vårdplanen. Vidare visade resultatet att dessa möten ofta ger ett snävt utrymme för brukare att inge synpunkter

och egna önskemål, men även lite utrymme för information om de olika vårdrelaterade alternativ som finns för brukaren att ta del av. Baserat på den dokumentation och journalföring som kom från SIP-möten i studien, visade resultatet att brukares synpunkter och önskemål i de flesta av fallen inte var inkluderade i dokumentationen av mötet. Sammanfattningsvis menar författarna att genomförandet av vårdplaner som SIP innefattar en låg grad av meningsfull brukardelaktighet (Matscheck & Piuva 2022).

Även Eriksson (2019) belyser delaktighet, självbestämmande och brukarmedverkan inom välfärdsservice i sin artikel. Författaren har emellertid ett annat perspektiv av delaktighet än tidigare forskning av Matscheck och Piuva (2022) genom att beskriva en slags marknadslogik av välfärdsservice i hur insatser utformas. Marknadslogiken får, menar författaren, inverkan genom att individers egna berättelser och självframställning kommodifieras. I artikeln illustreras det genom att brukares berättelser genom en organisatorisk marknadslogik inom välfärden görs till varor som säljs på en marknad. Vidare framhålls detta fenomen som en slags individualisering av välfärden som ställer allt högre krav på brukaren att förmedla och framställa sina erfarenheter för att matchas till en specifik insats eller välfärdsservice. Författaren menar att den kollektiva dimensionen av brukarinflytande inom välfärden hamnar i skuggan till förmån för en allt mer individualiserad syn på brukarinflytande. Således framhåller Eriksson (2019) ett perspektiv avseende delaktighet och självbestämmande präglad av allt högre krav på individens förmåga till självframställning inom välfärdsservice.

3.1 Teoretiskt ramverk

Vi har använt teorier som kan förstås med utgångspunkt ur ett maktperspektiv och praktikperspektiv i socialsekreterares yrkesutövning och profession. Genom enskilda socialsekreterarnas berättelser av yrkesutövning på mikronivå kan ett maktperspektiv illustreras och lyfta analysen till en vetenskaplig nivå. För att åstadkomma det har vi använt oss av Pierre Bourdieus (1994/1998) fältteoretiska begrepp. Ursprungskällan till den teori som använts i vår studie är Bourdieus (1994) bok *Praktiskt förnuft*. För att applicera de fältteoretiska begreppen i ett sammanhang som ämnar sig för yrkesutövning har vi använt Jessica Sjögrens (2018) avhandling samt Carina Carlheds (2011) artikel för att kontextualisera begreppen för vår studie. För att kunna generera en djupare förståelse av socialsekreterares position och förutsättningar i arbetet har vi tillämpat Michael Lipskys (2010) teori om gräsrotsbyråkrater och hans bok *Street-Level Bureaucracy*.

3.2 Gräsrotsbyråkraten

Då empirin i denna studie utgörs av intervjuer där socialsekreterares uppfattningar står i fokus, kan Michael Lipskys (2010) teori om *gräsrotsbyråkrater* med fördel tillämpas. Det genererar en förståelse av den professionella yrkesutövningen i en offentlig verksamhet som socialtjänsten. En gräsrotsbyråkrat kännetecknas av att det är en professionell yrkesutövare som i sitt arbete möter individer i en offentlig verksamhet, vilket i den här studien avser till socialsekreterare. Mötet mellan gräsrotsbyråkraten och individen kännetecknas av att det förekommer ett ojämlikt, ett så kallat asymmetriskt maktförhållande, där den förstnämnda har ett maktövertag. Individen, eller klienten, står inte utan makt, men är i relation till socialsekreteraren i underläge. I vår studie är det relevant att tillämpa då individuella behovsbedömningar inleds genom ett möte mellan klient och socialarbetare. Att vara en gräsrotsbyråkrat innebär även att yrkesutövningen i vissa aspekter är villkorad. Enligt Lipsky (2010) kan en av dessa villkor, eller förutsättningar, handla om att det uppstår *målkonflikter* i yrkesutövandet. En sådan målkonflikt kan handla om att det råder olika förväntningar på vad gräsrotsbyråkraten bör utföra i sitt arbete. I vår studie handlar det om att allmänheten, klienten, politiker och professionen har olika perspektiv och syn på vad en socialsekreterare bör utöva i yrket och vad yrkesutövningen faktiskt innebär. Det syftar även till att

socialtjänsten och socialsekreteraren står inför krav från olika håll. Det är krav som kan framstå som oprecisa och som i praktiken kan riskera att motverka sitt eget syfte.

Vidare beskriver Lipsky (2010) att gräsrotsbyråkrater är begränsade i sin informationsinhämtning. Detta syftar till att det tar arbetstid och därav även är en kostnadsfråga för gräsrotsbyråkrater att inhämta information. Detta leder till att gräsrotsbyråkrater arbetar med en hög grad av osäkerhet, eftersom människor och informationen som inhämtas är komplex och tenderar att ändra form. Därtill menar Lipsky (ibid) att det föreligger en press på gräsrotsbyråkrater att fatta beslut, vilket tvingar dem att agera utan att de besitter tillräckligt med information för beslutet. I den här studien syftar det till att socialsekreterare är utredare, behovsbedömare och beslutsfattare, vilket innebär att de är i behov av information för att utföra sitt arbete. Det blir relevant i aspekten av vad som präglar socialsekreterarnas yrkesutövning för att kunna förstå betydelsen av individuella behovsbedömningar.

3.3 Bourdieu och fältteori

För att förstå och tolka hur socialsekreterares uppfattningar om sin yrkesutövning har vi använt oss av fältteoretiska begrepp som är kopplade till fältteori av Bourdieu (1994/1998). Det hjälper oss att förstå tankar, agerande och praktiskt handlande hos socialsekreterare i vår studie. Att skapa en förståelse för den kontext som socialsekreterare befinner sig i är nödvändigt för att säga något om de förutsättningar som påverkar yrkesutövningen. Begreppet *fält* beskrivs enligt Bourdieu som ett avgränsat område inom vilket det finns olika positioner. Utifrån Bourdieu kan fältet kännetecknas av i synnerhet tre aspekter; gemensamt kunskapsintresse, relationer mellan individer och organisationer samt en kamp om de resurser som anses värdefulla inom fältet. I detta arbete kan begreppet fält förstås som det verksamhetsområde som socialsekreterarna befinner sig inom i sin profession, där relationer och konkurrens om fältspecifika kapital äger rum (Bourdieu 1994).

Ur en professionell aspekt blir alltså den organisatoriska kontexten viktig, i detta fall handlar det om de verksamheter inom socialt arbete som socialsekreterare opererar inom. Ett begrepp som inom fältet och den specifika kontexten blir relevant för förståelsen av yrkesgruppen och

professionellt handlande är *doxa*. Med *doxa* avses enligt Bourdieu (1973) de kontextuella trossystem med tillhörande föreställningar, värderingssystem och konkurrensförhållanden. Bourdieu beskriver detta som en slags naturlig ordning inom fältet, hur något anses bör vara (Carlhed 2011). Genom begreppet får vi en fördjupad förståelse för den ordning som är dominerande och således styrande inom det specifika fältet. I vår studie kan *doxa* ses som de förhållningssätt och uppfattningar som finns inom fältet. *Doxa* kan även förstås genom ett nära sammankopplat begrepp som *diskursuniversum*. Ett diskursuniversum (Sjögren 2018) är det som anses vara självklara och uttalade sanningar om det specifika fältet. Utifrån dessa uttalade sanningar skapas olika *doxor* i form av kunskap, värderingssystem och förhållningssätt. Diskursuniversum och *doxa* kan leda till mytbildning, både om professionen och inom professionen. Med hjälp av dessa begrepp kan vi i vårt arbete skapa förståelse för vad som ger yrkesutövningen erkännande och legitimitet.

Yrkesfältet, menar Bourdieu, struktureras av *agenter* vilket i detta avseende utgörs av socialsekreterare, men även klienter och organisationer där relationer skapas emellan. I relationerna kan dynamik och kamp om olika former av *fältspecifika kapital* uppstå (Bourdieu 1994, s.71). I kontexten socialsekreterare som agenter kan det fältspecifika kapitalet i det avseendet handla om kunskap i form av bedömningsförmåga och tolkningsföreträde att fatta beslut utifrån denna kunskap. För att förstå agenternas sätt att handla bör det inte enbart se till begrepp som fält, *doxa* och kapital utan även *habitus* (Bourdieu 1994). Det kan, i relation till begreppet *doxa*, förstås som de enskilda agenterna inom fältets sätt att uppfatta, värdera och handla genom. *Habitus* blir en form av internaliserat förhållningssätt som ger vägledning i det praktiska handlandet med avsikten att uppnå ett visst mål utifrån fältets *doxa*. Bourdieu beskriver vidare *habitus* som en slags struktur som sätter sig i kroppen i form av en tyst kunskap. Med hjälp av detta begrepp kan vi således få en djupare förståelse för socialsekreterares konkreta praktiska handlande och agerande i att värdera och bedöma situationer (Carlhed 2011).

4.1 Metod

4.2 Litteratursökning

För att söka vetenskaplig litteratur till vår studie har vi använt oss av databaser som LUBsearch och Google Scholar. Därtill har vi använt oss av nyckelord som behovsbedömning, möte, delaktighet och profession i våra sökningar. Vidare har vi specificerat sökningarna genom att använda socialsekreterare som sökord i kombination med nyckelorden. Den vetenskapliga forskning som valts ut till avsnittet "Kunskapsläge" har varit peer-reviewed. I vissa avseenden har den valda forskningen refererat till ursprungskällor av relevans för vår studie och som vi därför använt för att styrka och utvidga kunskapsläget ytterligare. En del av den tidigare forskning som presenterats har även refererat till teoretiska begrepp som vi ansett vara av relevans för vår studie. Den forskning som redogjorts för under avsnittet kunskapsläge består av både vetenskapliga artiklar samt en avhandling.

4.3 Metodval

För att undersöka de frågeställningar vi formulerat har vi valt en kvalitativ metod. Anledningen till vårt metodval grundar sig i att våra frågeställningar intresserar sig för att undersöka socialsekreterares uppfattningar, upplevelser och erfarenheter kring vad nya SoL kapitel 16 kan komma att ha för betydelse för arbetet. Därav lämpar sig en kvalitativ metodansats i form av semistrukturerade intervjuer då vi är intresserade av en fördjupad förståelse för forskningsproblemet (Ahrne & Svensson 2022, s.26-28). Då en kvalitativ metod kräver flexibilitet i studiens problemformulering, syfte och frågeställningar under studiens gång ansåg vi en semistrukturerad intervjuform vara lämplig. Detta har gjort det möjligt för oss att kunna precisera våra frågeställningar efter hand, men även skapat utrymme för att ställa öppna frågor samt följdfrågor under intervjuerna. Därutöver har semistrukturerade intervjuer skapat utrymme att upptäcka oväntade teman kopplade till våra frågeställningar och forskningsproblemet, vilket har gynnat den cirkulära processen (ibid s. 59-61). Utifrån detta metodval är vårt insamlade empiriska material baserat på sex semistrukturerade intervjuer med socialsekreterare inom socialtjänsten.

Intervjuerna som vi genomfört var mellan 45 minuter till 1 timme långa och spelades in med diktafon. Vi valde att genomföra intervjuerna tillsammans för att vara likvärdigt delaktiga och insatta i empirin. Då vi ville skapa flexibilitet för våra intervjupersoner att kunna vara tillgängliga för att delta gav vi dem möjlighet att bestämma tid och plats. Detta resulterade i att majoriteten av intervjuerna genomfördes via Teams som är ett digitalt mötesalternativ. Något vi hade i åtanke ur metodologiskt synpunkt var hur digitala möten kan påverka möjligheten till att skapa närhet och kontakt i mötet med intervjupersonen (Ahrne & Svensson 2022, s.72). Vad gäller tillförlitlighet, trovärdighet och etiska överväganden för genomförandet av digitala möten avhandlas detta närmare i kommande avsnitt.

4.4 Pilotintervju

En pilotintervju genomfördes med en bekant till en av oss studenter som har arbetat inom IFO utredning som socialsekreterare. När intervjun genomfördes blev det tydligt att vi hade för många frågor i intervjuguiden samt att en del frågor var svårt formulerade. Vi tog anteckningar under genomförandet för att kunna diskutera detta efteråt. Pilotintervjun bidrog till att vi fick perspektiv på ordningsföljden av frågor samt gav insikt i vilka frågor som var svårförståeliga (Bryman 2018, s. 332). Trots att en del frågor var överflödiga och invecklade fick vi bekräftat att det fanns material och substans att hämta ur det ämne som studien berör. Detta blev bekräftat genom att intervjupersonen förstod innebörden i ämnet och hade erfarenheter att dela med sig av rörande individuella behovsbedömningar. Efter pilotintervjun formulerade vi om intervjuguiden och dess språkliga karaktär. Vi gjorde frågorna mer öppna och delvis talspråkliga för att kunna passa in i ett samtal. Exempelvis gjorde vi om frågan “Anser du att behovsbedömning är viktigt?” till “Det här med behovsbedömning, vad anser du om det?”. Under pilotintervjun fick vi även bekräftat att frågorna inte ansågs vara påträngande eller obekväma att svara på. Genom pilotintervjun kunde vi utveckla intervjuguiden och dess frågor, samt prova oss fram med vilka frågor som faktiskt gav något. Pilotintervjun bidrog även till att övriga intervjuer lämnade större utrymme för socialsekreterarnas egna utsagor tack vare de öppna frågorna. Genom detta har vi fått fylligare beskrivningar av socialsekreterarnas erfarenheter som vi kunnat använda i analysen för att generera en djupare förståelse av materialet.

4.5 Urval och urvalsprocess

Målgruppen för vår studie är socialsekreterare som arbetar med behovsbedömning inom olika sektioner och målgrupper i socialtjänsten. Vår ambition var inledningsvis att samtliga intervjupersoner skulle arbeta inom Malmö stad, då vi resonerade kring att det av praktiska skäl skulle underlätta i genomförandet av intervjuerna. Under rekryteringsprocessen fann vi emellertid svårigheter i att få intervjupersoner att ställa upp genom den tilltänkta urvalsmetoden och utifrån den tidsram vi hade. Därav har vi intervjuat personer verksamma i kommuner i södra Sverige. Vi resonerade kring detta och kom fram till att sett till studiens syfte och frågeställningar är det väsentliga att våra intervjupersoner är socialsekreterare med erfarenhet av behovsbedömning för att få den fördjupade bilden som studien intresserar sig för, snarare än att gruppen ska vara enhetlig sett till kommun. I valet av intervjupersoner har vi således initialt använt oss av ett målstyrt urval då intervjupersonerna uppfyller ett antal kriterier, som ovan nämnda, som överensstämmer med våra forskningsfrågor (Bryman 2018, s.496). Inledningsvis valde vi att formulera ett informationsbrev om studiens syfte och vad de deltagande kan förvänta sig som vi sedan skickade ut via mejl till olika sektioner inom socialtjänsten. Med de kontakter som återkopplat har vi sedan fått socialsekreterarnas yrkesrelaterade mejladresser för att skicka en samtyckesblankett. Därefter har urvalet övergått i ett snöbollsurval, då vi genom våra första intervjupersoner fått tillgång till fler intervjupersoner under arbetets gång, exempelvis genom den arbetsplats ett antal av intervjupersonerna befunnit sig på (ibid s.504). Några av de intervjupersoner som deltagit i studien har varit personer som en av oss studenter efter att ha använt vår initiala urvalsmetod kommit i kontakt med via sin arbetsplats. Trots att det inte finns någon nära personlig relation bör kopplingen i form av arbetsrelation ändå tas i beaktning vad gäller urvalsprocess, detta behandlas vidare under avsnitten "Tillförlitlighet" och "Etiska överväganden".

Vad gäller urvalets omfattning var ambitionen att genomföra minst sex intervjuer med socialsekreterare och därefter avgöra huruvida vi hade uppnått en mättnad i vår empiri. Emellertid fick vi ett sent avhopp och därav gjorde vi avvägningen att använda pilotintervjun som en del av materialet. Vi valde att använda pilotintervjun eftersom intervjupersonen ingick i det målstyrda urvalet och uppfyllde kriterierna som nämnts ovan. I pilotintervjun framkom

även aspekter i form av resonemang som ansågs vara av värde för studiens syfte. Vad gäller materialets teoretiska mättnad beskrivs detta vidare i avsnittet för studiens tillförlitlighet.

4.6 Tillförlitlighet

Bryman (2018) hänvisar genom Lincoln och Guba (1985/1994) till begrepp som är relevanta för kvalitativa studier vilka avser olika krav för att uppnå tillförlitlighet. Trovärdighet är ett av de delkrav vilket i vår studie syftar till att intervjuerna i analysdelen är redovisade sanningsenligt och på ett korrekt sätt. Genom att generera nyanser i beskrivningarna av materialet, samt inkludera beskrivningar som avviker från mönster har vi skapat förutsättningar för att uppnå trovärdighet. I början av studien planerade vi att genomföra respondentvalidering, men efter överläggande med handledare beslutade vi oss för att inte fullfölja detta. Med respondentvalidering tillkommer även en risk att intervjupersoner vill korrigera sina beskrivningar i efterhand. Detta hade kunnat innebära en risk att vår empiri skulle styras av intervjupersonernas ändringar i sina utsagor, vilket vi ville undvika. För att studien ska uppnå trovärdighet har vi tillsammans producerat intervjuguiden och båda varit delaktiga under samtliga genomförda intervjuer. Vi har även tillsammans efter genomförd intervju bearbetat transkriberingen för att hitta mönster och diskuterat innehållet i transkriberingen. Detta har vi gjort för att bearbetningen ska vara koncentrerad samt för att tolkningarna ska harmonisera, vilket i litteratur benämns som intern reliabilitet (Bryman 2018 s. 467–469). Vidare har vi utfört studien enligt forskningsetiska principer vilket behandlas under avsnittet "Forskningsetiska överväganden".

Det andra delkravet för att uppnå tillförlitlighet syftar till överförbarhet, vilket innebär att vi i analysavsnittet har producerat "täta beskrivningar". Enligt Lincoln och Guba (1985/1994) i Bryman (2018) syftar detta till att generera en djup och ingående redogörelse av empirin för att den som tar del av studien ska kunna bedöma om beskrivningarna kan kopplas till eller ge förklaringar i andra sociala kontexter. I analysavsnittet har vi använt oss av citat ur intervjuerna som frambringat detaljerade beskrivningar av socialsekreterarnas uppfattningar och erfarenheter. Under intervjuerna var vi konsekventa med att be intervjupersonerna ge exempel, utveckla sina utsagor och beskriva mer djupgående. Till följd av den planeringen har

vi kunnat fånga täta beskrivningar och i ett nästa steg bearbeta och förstå beskrivningarna med hjälp av teori och tidigare forskning.

En ytterligare essentiell del av att producera täta beskrivningar har handlat om att uppnå teoretisk mättnad i materialet. Efter fem genomförda intervjuer med socialsekreterare och efterföljande kodning började olika mönster frekvent återkomma, på ett sätt som skiljt sig från tidigare. Det indikerar att det fram till och med femte intervjun framkom nya intressanta passager och kategorier att fånga upp och att mättnad då ännu inte uppstått. Vi fortsatte därav med intervjuer tills vi upplevde att inga nya kategorier framkom eller att kategorin hade fått en tillräcklig djup innebörd med olika beskrivningar (Bryman 2018, s. 533). Att vi uppnått mättnad efter fem till sex intervjuer kan emellertid bero på att vårt urval haft en homogen karaktär i den aspekten att socialsekreterarna arbetar med målgruppen barn, ungdomar och familj. Därav hade möjligtvis mättnad uppstått senare vid ett urval som arbetade med olika målgrupper (ibid s.506 ff).

Vidare är pålitlighet ett begrepp som används inom kvalitativa studier för att motsvara reliabilitet (ibid 467–469). I vår studie syftar det till att vi haft en tydlig transparens vad gäller forskningsprocessens olika moment. Vi har under forskningsprocessens gång varit noga med att anteckna och dokumentera för att explicit kunna beskriva hur vi har gått till väga. Detta inbegriper bland annat att vi explicit har presenterat och redogjort för rekrytering av intervjupersoner som deltagit i studien. Genom en tydlig redogörelse av processens samtliga moment kan läsare av studien granska dess genomförande. Vidare har det varit fördelaktigt att vi är två studenter som genomfört studien då vi kunnat utvärdera och förbättra kvalitén i vad den andra utfört. För att kunna granska, utvärdera och förbättra har vi kontinuerligt haft en uppriktig dialog med varandra och genom det kunnat använda varandra som ett stöd för feedback. Genom en kontinuerlig och uppriktig dialog har pålitligheten i studiens främjats.

Inom kvalitativa studier förekommer risken att forskaren omedvetet gör automatiserade tolkningar som styr empirin. För oss har det handlat om att vi som studenter har haft praktik, arbetat inom socialtjänsten eller i nära anslutning till, vilket gjort att vi från början befunnit oss i närmiljön till området vi studerat. Detta har inneburit att vi haft med oss förkunskap och

tidigare erfarenheter som skulle kunna ha bidragit till sådana automatiserade tolkningar. Det är i sig oundvikligt att vi besitter denna förkunskap, men det är väsentligt att beakta denna aspekt vid analys av empirin (Ahrne & Svensson 2022, s.234). I linje med den aspekten handlar det fjärde delkravet om att slutsatserna eller resultaten i studien ska kunna styrkas och konfirmeras för att studien ska uppnå tillförlitlighet. Att kunna styrka och konfirmera handlar om att forskaren, eller i vårt fall vi socionomstudenter, har bedrivit studien i god tro. Det syftar till att vi inte avsiktligt eller medvetet försökt påverka studiens analys eller resultat på grund av våra personliga inställningar till ämnet eller vår bakgrund. För att uppnå detta krav och har vi tillämpat teorier och använt oss av tidigare forskning som lyfter empirin till en vetenskaplig nivå. Genom att presentera studiens analysavsnitt på det här sättet har vi främjat att resultaten inte ska påverkas av personliga åsikter, och möjliggjort för läsaren att granska studien och sedan kunna avgöra om slutsatserna kan styrkas och konfirmeras (Bryman 2018, s. 467- 469).

Det är ofrånkomligt att de genomförda intervjuerna och därmed socialsekreterarnas berättelser till viss del styrs utifrån de frågor vi konstruerat i vår intervjuguide. Att vi däremot använt oss av öppna frågor med övergripande "teman" har möjliggjort att vi kunnat följa intervjupersonens riktning i intervjun. Genom att ha ett öppet förhållningssätt, lyssna in och ställa följdfrågor som passar den enskilda intervjun har vi bidragit till att minska den så kallade "intervjuareffekten" (Ahrne & Svensson 2022, s.85). Att det råder variation i socialsekreterarnas berättelser som presenterats i analysavsnittet visar på att vi inte har styrt den enskilda intervjuens karaktär och att vi därmed minskat intervjuareffekten.

4.7 Bearbetning av material

Studien med dess kvalitativa ansats har inneburit en cirkulär process där problemformuleringen har ändrats utifrån bearbetningen av de genomförda intervjuerna som utgör det insamlade materialet. De teman som konstruerats utifrån bearbetning av materialet har initialt varit präglade av våra frågeställningar (Ahrne & Svensson 2022, s.244-245). Utifrån Charmaz (2002) tillvägagångssätt har vi inledningsvis genomfört en öppen kodning och markerat citat som berör aspekter i frågeställningarna. Därefter har vi urskiljt mönster och successivt övergått till en fokuserad kodning. I processen av transkribering och genomgång av intervjuerna har vi samtidigt påbörjat analysen. Att vi påbörjade analysen av text innan samtliga intervjuer var genomförda har varit fördelaktigt, då vi kunnat genomarbeta texten efterhand och samtidigt fördelat analysarbetet över längre tid (Bryman 2018, s. 578ff). Efter tre genomförda intervjuer följt av transkriberingar och kodning började vi se mönster i materialet. Det första mönstret och därav det första temat vi uppmärksammade var hur socialsekreterarna resonerade kring utformande av insats. Vidare framkom olika perspektiv på yrkesutövande kopplat till legitimitet och ansvar, vilket därav fick utgöra det andra temat. Efter att samtliga intervjuer genomförts, transkriberats och kodats såg vi ett mönster av socialsekreterarnas resonemang kring ambitionen med nya SoL samt förhoppningar och förväntningar framåt vilket fick utgöra det tredje temat. Sedermera har det i bearbetningsprocessen varit nödvändigt att reducera, vilket inneburit att vi fått stryka citat som hade passat in i ett av våra teman, men som inte haft lika hög grad av dignitet. Reducering har även inneburit att vi valt bort preliminära teman. Genom reducering har vi kunnat generera en representation av materialet som håller högre kvalitet (Ahrne & Svensson 2022, s.244-245). De citat som vi valt att presentera i analysavsnittet är utifrån vår tolkning representativa för våra utformade teman.

4.8 Presentation av intervjupersoner

Nedan presenteras socialsekreterarna med fiktiva namn för att garantera anonymitet. Även den kommun som socialsekreterarna arbetar i är anonymiserad. Anonymiseringen avhandlas vidare i nästkommande avsnitt.

Namn	Yrke (utifrån egen beskrivning)
Linnea	Socialsekreterare Ungdom
Kristina	Socialsekreterare, utredare barn
Angelica	Socialsekreterare Ungdom
Camilla	Socialsekreterare Ungdom
Sandra	Socialsekreterare, utredare barn
Lena	Socialsekreterare barn och unga

4.9 Forskningsetiska överväganden

Frågor som berör profession och yrkesutövande i relation till socialt arbete skulle kunna inbegripa trångmål som gör att intervjupersonen känner sig ifrågasatt. För att undvika detta har vi från början varit noga med att informera intervjupersonerna om att vi är intresserade av den professionella kontexten och att det är den enskilda socialsekreterarens erfarenheter vi efterfrågar. Efter den genomförda pilotintervjun frågade vi intervjupersonen om frågorna kändes obekväma att svara på eller ifall något under intervjun upplevdes som påträngande. Vi fick då bekräftelse på att frågorna uppfattades fokusera på yrkesutövningen, vilket intervjupersonen kände sig bekväm med då denne tackat ja till att medverka. Under forskningsprocessen har det varit grundläggande för oss att förmedla respekt och öppenhet till intervjupersonen, både ur en forskningsetisk utgångspunkt, men även för att vi ska få ta del av frispråkiga och ärliga beskrivningar från socialsekreterarna. Vidare har intervjupersonernas

anonymitet varit av stor vikt för att inte försätta de deltagande socialsekreterarna i en svår situation i förhållande till sin arbetsplats. Detta eftersom en del utsagor kan uppfattas besitta en kritisk karaktär. Därav har vi även anonymiserat vilken kommun de arbetar i för att skydda socialsekreterarnas deltagande i studien.

Vi har i denna studie utgått ifrån vetenskapsrådets krav gällande forskningsetiska överväganden och förhållningssätt vilket syftar till informationskravet, samtyckeskravet, nyttjandekravet och konfidentialitetskravet (Vetenskapsrådet 2002). Vidare i detta avsnitt kommer vi att redovisa samtliga krav i förhållande till vår studie.

Informationskravet och samtyckeskravet

För att uppfylla informationskravet mailade vi tidigt i rekryteringsfasen ut informationsbrev om studien till potentiella deltagande socialsekreterare. I informationsbrevet har vi på ett koncentrerat och tydligt sätt beskrivit studiens bakgrund och syfte. Vidare har vi beskrivit hur studien genomförs samt vad ett deltagande i studien innebär. I informationsbrevet konkretiseras att studien intresserar sig för socialsekreterares uppfattningar, upplevelser och erfarenheter relaterat till behovsbedömning och biståndslösa insatser. Därefter beskrivs hur personuppgifter kommer att förvaras och hanteras, samt att intervjupersonerna kommer att anonymiseras i slutprodukten av arbetet. I detta avsnitt har vi även tydliggjort att vi kommer använda oss av diktafon för att spela in intervjuer om vi har intervjupersonens samtycke till det. I informationsbrevet framgår att det är frivilligt att delta i studien, samt att intervjupersonen kan avsluta sin medverkan under processens gång utan att ge förklaring till detta. I början av varje genomförd intervju, efter att vi presenterat oss själva, började vi med att gå igenom informationsbrevet. Detta gjorde vi för att försäkra oss om att intervjupersonen fått både skriftlig och muntlig information om deltagande i studien. Vad gäller samtyckeskravet mailade vi ut samtyckesblanketten ett antal dagar innan intervjuerna genomfördes och gick sedan igenom den i samband med informationsbrevet i början av varje enskild intervju. Vi informerade intervjupersonerna om att de själva bestämmer över sitt deltagande och vilka frågor de ska svara på, samt frågade om vi hade deras medgivande till deltagande i studien (Eldén 2020, s.30-31). Därav har vi inhämtat muntligt samtycke på samtliga genomförda intervjuer.

Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet

Konfidentialitetskravet innebär att intervjupersonernas personuppgifter har behandlats och förvarats på ett förtroligt sätt under hela forskningsprocessen. Detta syftar till att vi behandlat intervjupersonernas personuppgifter såsom för- och efternamn, mailadress samt telefonnummer i dokument som enbart vi två studenter haft tillgång till. Att behandla personuppgifter konfidentiellt innebär även att avrapporteringen genomförs på ett sätt som gör att utomstående inte kan identifiera intervjupersonerna. Därav har vi i analysavsnittet använt oss av pseudonymer och på det viset anonymiserat intervjupersonernas riktiga namn. För att utomstående inte ska kunna identifiera arbetsplatsen kommer vi inte att nämna vilka pseudonymer som arbetar i vilken kommun. Vad gäller nyttjandekravet har den information som samlats in under studiens gång enbart används för att generera material som kan besvara studiens frågeställningar. Detta syftar till att vårt insamlade material inte får nyttjas av annan obehörig eller lämnas ut på ett sätt som riskerar att påverka den enskilde intervjupersonen. Inom ramen för ett examensarbete är kravet att vi lämnar ut transkriberingar av intervjuer till handledare (Eldén 2020, s.30-31).

4.10 Arbetsfördelning

Under arbetsprocessens gång har vi genomgående haft som ambition att i så hög utsträckning som möjligt genomföra arbetet tillsammans. Vad gäller rekrytering av intervjupersoner har vi båda använt oss av de kontaktnät vi haft tillgång till, emellertid har en av oss kunnat rekrytera fler intervjupersoner genom sitt kontaktnät. Av denna anledning har vi i samförstånd fördelat andra delar av själva skrivarbetet för att kompensera för den skillnaden. Vi valde att genomföra samtliga intervjuer tillsammans där vi fördelat ansvaret genom att en tagit en mer ledande roll i att ställa frågor och den andra tagit ansvar för de formella bitarna i form av samtycke och informationsblankett. För varje intervju har vi skiftat dessa ansvarsroller för avlastning och en jämnare arbetsfördelning. Transkriberingen har gjorts individuellt där vi fördelat tre intervjuer vardera. Däremot har vi båda varit delaktiga i läsningen och bearbetandet av det transkriberade materialet för att resonera kring det tillsammans. En viktig del för oss under arbetsprocessen har varit vår tydliga kommunikation kring arbetet,

arbetsfördelning samt tidsramen för arbetet. Detta för att skapa lust och motivation under processen samt undvika missförstånd och stresshantering. Genom vår kommunikation har vi skapat förutsättningar för framförhållning och kunnat gå tillbaka till delar av arbetet vilket främjat den cirkulära processen. Vid de tillfällen då vi behövt producera text enskilt har vi i efterhand läst igenom varandras delar tillsammans och resonerat kring dessa. Vad gäller arbetsfördelning i de olika delarna har vi under teori och analys delat upp huvudansvaret för skrivandet gällande olika teoretiska begrepp och underrubriker. Emellertid har vi båda varit inlästa på samtlig teori och analys och bearbetat dessa delar tillsammans genomgående. Att vi bearbetat samtliga delar tillsammans trots uppdelning av textproduktion har skapat förutsättningar för att upprätthålla en röd tråd genom de olika delarna av arbetet.

5.1 Analys

I följande avsnitt presenteras resultatet av våra intervjuer som utgör vårt empiriska material. Vi har i analysen varvat utdrag från intervjuerna i form av citat som vi analyserar utifrån vald teori. I analysen återkopplar vi även till tidigare forskning som presenterats för att stärka resonemangen. Vår analys är indelad i tre olika avsnitt i form av teman som varit centrala i vårt empiriska material och som vidare avser att kunna besvara våra tre frågeställningar.

5.2 Att matcha insats

I tidigare forskning beskrivs hur det kan förekomma en kamp om vem av socialsekreteraren och klienten som besitter den sanna eller rätta kompetensen om klientens livssituation. Det kan handla om att socialsekreteraren har en bild av klientens problematik, medan klienten upplever situationen på ett annat sätt. Det skulle kunna beskrivas som att det även råder en kamp om tolkningsföreträde och om vem av dem som besitter rätten att tolka (Kerstin Svensson, 2005). Nedan beskriver en socialsekreterare hur olika tolkningar kan ta sig i uttryck:

Det är inte det att det inte stämmer men det är inte tillräckligt omfattande ofta, typ de kanske säger att det ska bli bättre i vår familj men i min hjärna är det att det handlar om konflikter, anknytning, lite större grejer och att man konkretiserar det på ett annat sätt men det tror jag också handlar om kompetens, förmåga och kunskap kring de områdena. - Linnea

Linnea resonerar kring på vilket sätt hennes tolkning av klientens problematik kan skilja sig från klientens egen uppfattning, samt att klientens tolkning inte är tillräckligt omfattande. Linnea beskriver även hur hon konkretiserar och specificerar klientens situation, på ett sätt som skiljer sig ifrån hur klienten själv gör. Det skulle kunna liknas vid en omtolkning av klientens berättelse, där en professionell bedömning påbörjas. Linneas resonerar i likhet med hälften av samtliga intervjuade socialsekreterarna, däribland Angelica som beskriver sitt

perspektiv kring att tolka klientens situation som sedan ligger till grund för utformande av mål i insats:

Målen kommer inte från familjen, för det är inte dem som jag gjort utredningen. Målen kommer ifrån mig. Det är mål som jag har satt upp för att jag har sett ett behov. Ofta är vi oense om vad behoven är, ibland är vi ense. De inledande målen, de övergripande målen för vardagen ska komma från mig och jag jobbar så att ehm, jag och klienter, ska inte sitta och diskutera de målen. För då blir det inte rätt mål, enligt mig, för det är jag som gör bedömningen. - Angelica

Utifrån Linnea och Angelicas resonemang går det att urskilja en uppfattning om att det är socialsekreteraren som ser behoven, omtolkar och specificerar dem för att sedan i slutändan göra en bedömning. Med hjälp av begrepp som *agent* och *fältspecifikt kapital* i relation till socialsekreterarnas resonemang skulle således tolkningsföreträdet kunna utgöra ett fältspecifikt kapital (Bourdieu 1994). Det här tar sig i uttryck genom att socialsekreterarna lyssnar in klientens egna berättelser, men i slutändan är det socialsekreterarna som genom sin kunskap om fältet gör en tolkning om vad klientens faktiska behov är. Det här i syfte för att matcha behoven mot en insats. Detta trots att klienten kan visa på delaktighet i att definiera och bedöma sina egna behov. Avseende behovsbedömning och kompetens om fältet som beskrivs av Linnea och Angelica, kan begreppet *habitus* (Bourdieu 1994, se även Carlhed 2011) förklara deras sätt att värdera en situation och handla utifrån det.

I mötet med klienten ger båda beskrivningarna indikationer på att socialsekreteraren redan initialt värderar och bedömer situationen utifrån sin fältspecifika kunskap och erfarenhet. Utifrån Bourdieu (1994) kan detta tolkas som att agenternas *habitus* i detta avseende blir en form av internaliserad kunskap och erfarenhet som ger vägledning i det praktiska handlandet. Det här kan visa sig genom att se och bedöma behov som klienterna inte själva ser. Kunskapen kan med hjälp av dessa begrepp förstås som en tyst kunskap, eller i fältets specifika kontext, en form av tyst bedömning.

Vad gäller betydelsen av socialsekreterares behovsbedömning i mötet med klienter har tidigare forskning av Sjögren (2018) belyst hur socialsekreteraren är beroende av klientens delaktighet i sin bedömning. Bland annat genom insamling av information som anses nödvändig för att kunna bedöma behov och fatta beslut om en insats. Om klienten emellertid inte delar med sig av information kring sin livssituation riskerar en insats att bli felinriktad. Nedan berättar en socialsekreterare om bedömning i mötet med klienten:

Man försöker skapa förtroende, vi sitter ju redan på ett maktövertag i den ställningen när de kommer hit så den måste vi balansera, för känner de inte den tilliten till oss då får vi inte den informationen vi kan behöva. Det kan ta tio utredningar innan rätt information kommer fram, för först då har man skapat en relation. - Kristina

Kristina ger till skillnad från samtliga andra intervjuade socialsekreterare en beskrivning kring hur hon i mötet med klienten går in med en medvetenhet om det maktövertag hon besitter. Utifrån Lipskys (2010) teori om gräsrotsbyråkraten i möte med individen, går det att urskilja att Kristina medvetet och varsamt behöver utjämna makten i mötet för att samtalet ska bli gynnsamt för båda parter. Genom att utjämna makten i mötet menar Kristina att hon kan åstadkomma en viss form av tillit, vilket kan syfta till att socialsekreteraren även är beroende av klienten. Detta beroende kan innebära att klienten även besitter en form av makt i mötet. *Gräsrotsbyråkraten*, eller socialsekreteraren i detta sammanhang är ute efter något specifikt som enbart klienten kan erbjuda. För att kunna bedriva en utredning och göra en behovsbedömning är socialsekreteraren beroende av information om klientens livssituation och eventuell problematik. Den informationen kan utifrån Lipsky (ibid) utgöra en makt som klienten besitter i mötet. Eftersom klienten befinner sig i underläge, är klienten trots detta inte maktlös i relation till socialsekreteraren. Klienten kan välja att dela eller inte dela information, vilket i sig blir en förutsättning för hur socialsekreteraren kan utöva sitt arbete.

För att kunna utöva sitt arbete behöver alltså socialsekreteraren information och för att få denna information försöker Kristina vinna klientens tillit. Utifrån Bourdieus (1994) fältteoretiska begrepp *agent* kan detta gestalta hur klienten i mötet blir en agent med inflytande över behovsbedömningen och där klienten utför en kamp om det fältspecifika

kapitalet i situationen. Klientens föreställningar och uppfattningar om socialtjänsten kan i denna kontext ta sig i uttryck genom dennes habitus. Klientens habitus påverkar handlandet, exempelvis vilken information som delas med socialsekreteraren. Klientens förhållningssätt i mötet med socialsekreteraren kan här anses vara ett internaliserat handlande. Handlandet kan även ta sig uttryck genom ett uppvisande av motstånd, tystnad eller delaktighet. Linnea beskriver hur en klients handlande i mötet kan uppvisas på olika sätt:

Ja alltså man kan ju vara delaktig på olika sätt, genom att komma på möten, genom att berätta, det är en sak att komma men du kan ju sitta tyst och då är du inte särskilt delaktig. - Linnea

Utifrån detta citat kan klientens tystnad betraktas som en agents handling och där tystnaden får inflytande över behovsbedömningen. Helm (2022) har konstaterat att behovsbedömning utgör kärnan i en socialsekreterares yrkesutövning. Även Svensson, Johnsson och Laanemets (2021) beskriver utredningar som en förutsättning för att kunna bedöma en klients behov av insats. Följande beskrivningar illustrerar två socialsekreterares uppfattning om betydelsen av behovsbedömningen i sin yrkesutövning:

Alla barn är olika, alla föräldrar är olika, alla system och familjer fungerar på olika sätt. Så att jag kan behovsbedöma är grunden till att jag kan hjälpa en familj skulle jag säga. Ehm, sen kanske dem inte alltid håller med om min behovsbedömning, familjerna. - Sandra

Jag tror det utgör en stor del, för behovet kan ändras över tid, man kan ha en uppfattning först men det kan hända massa under utredningstiden som gör att du som socialsekreterare behöver tänka om och värdera och ändra dina bedömningar.
- Kristina

Av Sandras och Kristinas resonemang kan det urskiljas en värdering av vilken funktion behovsbedömningen fyller för sin yrkesutövning men även för klienten. Som tidigare

konstaterat kan tolkningsföreträdet utifrån fältteori ses som ett fältspecifikt kapital i vilket det kan råda kamp om vem som besitter, socialsekreteraren som agent å ena sidan och klienten å andra sidan. I relation till föregående beskrivningar kan det emellertid upptäckas andra aspekter av behovsbedömningens roll inom fältet och för de enskilda agenterna. Med begrepp som *doxa* och *habitus* kan vi förstå hur socialsekreterarnas fältspecifika kapital i att besitta tolkningsföreträdet och att definiera och bedöma individuella behov i utredningar tar sig uttryck. Inom yrkesfältet råder dominerande föreställningar som utformar värderingssystem vilka definierar ordningen och hur saker bör förhålla sig, fältets doxa (Bourdieu 1973, se även Carlhed 2011). Värderingssystemet är det som kan anses legitimera och erkänna de fältspecifika kapital som socialsekreterarna besitter. Fältets doxa med tillhörande kunskap, uppfattningar och förhållningssätt internaliseras i de enskilda agenternas habitus och det är genom detta som yrkesutövningen och professionen erkänns och reproduceras (ibid). Vad gäller just funktionen av behovsbedömning som beskrivs i föregående citat kan den således kopplas till fältets doxa om att det fältspecifika kapitalet att bedöma behov fyller ett värde för att kunna matcha klientens behov mot en insats.

5.3 Legitimitet och ansvar i yrkesutövandet

I intervjuerna har det framkommit olika aspekter av yrkesidentitet i förhållande till att behövsbedöma. I likhet med tidigare forskning som Helm (2022) och Johnsson, Svensson och Laanemets (2021) presenterat beskriver socialsekreterare i våra genomförda intervjuer att kärnan i yrkesutövningen är att beslutsfatta och utreda. Angående behövsbedömningens roll i yrkesutövningen uttrycker samtliga intervjuade socialsekreterare liknande resonemang som Angelica:

Det är ju gången, det är det vi hela tiden gör. - Angelica

Gällande en eventuell minskning av individuella behövsbedömningar och vad det kan få för betydelse för socialsekreterares yrkesutövning framöver uttrycker socialsekreteraren:

Ehm, jag tänker att det urvattnar... precis som jag sa, det som blir viktigt i bedömningen. Det handlar inte bara om vad någon tycker, eller har en magkänsla om. Vi jobbar ju inte med magkänslor. Vi jobbar ju med det som vi vet är risker för barn. - Angelica

Svensson (2005) beskriver att en intuitiv känsla ingår i den sammantagna kunskapen som ligger till grund för socialsekreterares beslutsfattande. I kontrast till detta menar Angelica och en majoritet av intervjupersonerna istället att socialsekreterare inte jobbar med magkänslor. Vidare beskriver Angelica att en minskning av individuella behövsbedömningar riskerar att urvattna det viktiga i bedömningen. Utifrån socialsekreterarens beskrivning går det att urskilja hur hon uppfattar en risk i att minska behövsbedömningar, något som andra deltagande socialsekreterare inte beskriver. Socialsekreterarens föreställning om vad yrkesutövningen innebär kan ur en fältteoretisk utgångspunkt anses vara sprunget ur ett värderingssystem eller en så kallad *doxa* (Carlhed 2011, se även Bourdieu 1973). För att yrkesutövningen och därmed professionen ska kunna uppnå legitimitet är det nödvändigt att värderingssystemet upprätthålls. I socialsekreterarens sammanhang är värderingssystemet en form av "logisk ordning" (Carlhed 2011) där det är socialsekreteraren som gör bedömningen. Utan

socialsekreterarens bedömning faller strukturen och den dominerande ordningen. Således måste socialsekreteraren handla utifrån värderingssystemet, annars riskeras arbetets erkännande och legitimitet. Vidare beskriver Svensson, Johnsson och Laanemets (2021) att en utredning utöver att bedöma behov syftar till att förmedla en prognos. Att förmedla en prognos utifrån vad som framkommit under utredning verkar enligt Angelica handla om att förmedla risker. Utifrån Angelicas beskrivning går det att urskilja att socialtjänsten jobbar med vad de vet är risker för barn, vilket enligt vår tolkning syftar till att socialtjänsten och socialsekreterare jobbar med vad evidens och forskning visat är risker. Det innebär således att en kvalificerad prognos kring klientens framtida situation går förlorad.

Gällande minskning av individuella behovsbedömningar och dess betydelse för yrkesutövningen uttrycker Sandra en uppfattning vilket hälften av socialsekreterarna resonerar i likhet med:

Jag tänker nog bara att vi jobbar med det vi ska jobba med. Att de familjerna som kommer hit ska vara här. De ärenden där problematiken är större och mer komplicerade där insatserna behöver individanpassas [...] Men då kan vi vara tillgängliga för de familjerna som behöver den här utredningen och individuella behoven. - Sandra

Sandras beskrivning antyder att en minskning av individuella behovsbedömningar istället kommer skapa utrymme för henne att rikta större fokus på mer komplicerade klientärende. Enligt hennes och två andra socialsekreterares resonemang skulle behovsbedömningen då fylla en mer betydelsefull funktion i att skapa en insats med anpassningar till den enskilde. De skilda uppfattningarna kan anses bero på att socialsekreterarna befinner sig i olika värderingssystem, trots att de har samma yrkesroll. Föregående resonemang påvisar att det finns olika doxor på ett fält som dominerar olika arbetsplatser. Utifrån professionellt handlande syftar detta till att det råder en viss kunskapssyn som styr förhållningssättet. Enligt vår tolkning kan den breda professionen av att vara socialarbetare och den mångfald av målgrupper som socialsekreterare möter emellertid antas vara betydelsefull för vilken doxa som härskar inom arbetsgruppen (Carlhed 2011, se även Bourdieu 1973). Enligt föregående

citat kan minskad behovsbedömning således innebära en ökad legitimitet och erkännande för socialsekreterares yrkesutövande, eftersom socialsekreterares kompetens då kommer till betydelsefull användning och riktas mot de ärenden som behöver kompetensen mest.

Vidare resonerar Sandra kring socionomprofessionens betydelse i utredningar på socialtjänsten samt vilken betydelse professionen kan ha utanför utredningsarbetet, vilket är en uppfattning som samtliga intervjuade socialsekreterare instämmer i:

Det finns många utredningar som kommer till oss som inte behöver vara individanpassade, eller liksom vår profession. Så jag tycker mycket kan vara förebyggande. För man vet mycket genom forskning, vad som är viktigt för barn och ungdomar, alltså skola, fritid, tillgängliga vuxna överallt [...] Vår profession behövs absolut, men det kan synliggöras mycket mer genom fältarbete [...] - Sandra

I relation till Sandras tidigare resonemang gällande att komplicerade klientärenden bör vara de ärenden som utreds av socialtjänsten, tolkar vi att hon anser att generella insatser till barn och ungdomar kan och bör genomföras av andra aktörer än enbart socialtjänsten. Lipsky (2010) beskriver hur gräsrotsbyråkrater kan befinna sig i *målkonflikter* där olika aktörer har olika syn på vad som bör ingå i gräsrotsbyråkratens arbete. För socialsekreteraren i citatet ovan kan det tolkas som att hon i egenskap av professionell och aktör har en uppfattning om att professionen behövs för de komplicerade klientärendena. Samtidigt innebär det att om socialsekreterare inte arbetar med ungdomar med mindre problemtyngd, behöver andra aktörer i samhället överta det arbetet. I likhet med samtliga intervjuade socialsekreterare resonerar Sandra kring vem som bär ansvaret för ungdomar med mindre problemtyngd:

Jag tänker att det läggs mer på samhället runtomkring [...] Så jag tänker att det läggs ett ansvar utåt så de inte trillar mellan stolarna för att de är på de biståndslösa. - Sandra

En fråga som aktualiseras i det avseendet är vem eller vilka som bedömer ifall det föreligger en högre eller lägre problemtyngd hos klienten. Det innefattar en distinktion, ett särskiljande

och kategorisering av klienter. Enligt vår tolkning framgår det även en ansvarsförskjutning till andra delar av socialtjänsten, alternativt andra delar av samhället. Om utredande socialsekreterare inte kommer arbeta med de klienterna med mindre problemtyngd kommer ansvaret flyttas till en annan verksamhet. Detta kan i sig vara ytterligare ett symptom på en rådande målkonflikt gällande vilken verksamhet som bär ansvar för biståndslösa insatser.

I en insats som föregåtts av en behovsbedömning och beslut förekommer det senare i processen en uppföljning av insatsen. I en biståndslös insats kan emellertid utformningen av uppföljning vara annorlunda, alternativt att uppföljning inte är ett krav och då inte sker. En majoritet av socialsekreterarna uttryckte att uppföljning av insats fyller en värdefull funktion, däribland resonerade Angelica kring vad det skulle innebära att ta bort uppföljning av insats:

Asså det känns skitkonstigt, att vi skulle ge, bevilja...eller inte bevilja, säga ja till, betala för, och vad.... har man en socialsekreterare i så fall och har den socialsekreteraren något ansvar i så fall att den ändå blir ansvarig för vården [...] nu innan tycker jag det är svårt att föreställa sig hur det ska bli för om vi ska kvalitetssäkra vården. Ska man ha mål även om man har en insats som är biståndslös och vem ska bestämma vad man ska jobba med? - Angelica

I föregående citat går det att urskilja hur det råder oklarheter kring vem som blir ansvarig för vården i biståndslösa insatser. Därtill frågar sig socialsekreteraren om socialtjänsten fortsättningsvis ska kvalitetssäkra vården och betala för den trots att det inte föregås av ett beslut. Det framgår i citatet att socialsekreteraren uppfattar svårigheter kring vem som kommer bära ansvaret för den vård som klienten får. Genom Bourdieus (1994) begrepp *fält* och resurser inom fältet kan behovsbedömningen förstås som en värdefull resurs. Behovsbedömningen är en resurs, ett hjälpmedel eller en möjlighet för att kunna bevilja en insats. Uppföljning av insats är enligt vår tolkning en resurs för att kvalitetssäkra vården och för att tydliggöra att det är socialtjänstens ansvar att vården ger resultat. Ifall uppföljning av insats inte genomförs kan inte socialtjänsten undersöka om det sker en positiv utveckling för vården som de betalar för. Behovsbedömning samt uppföljning av insats som resurs och dess

funktion anses vara högt värderad inom fältet, och erkänner således professionens existens och legitimitet.

Vidare har Kristina en annan syn på uppföljning av insats och vilken betydelse det har i arbetet med klienter, vilket i förhållande till övriga socialsekreterare hon är ensam om:

Ja, jag tänker att klienter känner att de faktiskt har högre delaktighet för det är ingen som styr på det sättet. Det är ingen som checkar av utan det är mer den enskildes uppfattning... nu har jag fått det jag behöver... så det tror jag kommer vara positivt att man känner att man har makten själv. - Kristina

Utifrån Kristinas resonemang går det att urskilja en uppfattning av att uppföljning av insats innehåller en viss kontrollfunktion. Att uppföljningen i hög grad är till för socialsekreteraren för att se över måluppfyllelsen och därefter bestämma om klientens situation förbättrats eller inte. Det skapar en förståelse för hur socialsekreteraren själv uppfattar att hon besitter kontroll och makt, som hon själv anser att hon inte bör besitta. Socialsekreteraren menar att den enskildes uppfattning bör vara vägledande och avgörande, vilket enligt hennes tolkning kan ske genom biståndslösa insatser. Med Lipskys (2010) teori om ojämlik makt i mötet mellan gräsrotsbyråkrater och klient, skulle biståndslösa insatser kunna innebära ett skifte i maktdynamiken. Det kan syfta till att klienten blir hänvisad till stödsamtal som inte föregås av ett beslut och som klienten sedan själv kan avsluta när denne inte känner ett behov längre. Klienten behöver då inte förklara sig, eller bevisa att denne har gjort förändringar till det bättre. Enligt vår tolkning kan det innebära en strävan efter att öka klientens självbestämmande, samtidigt som det ställer krav på klientens förmåga att definiera sina egna behov. Forskning som Eriksson (2019) presenterat indikerar att klienten behöver framföra berättelsen om sin livssituation för att den ska passa en marknads- och organisationslogik (se s. 8-9). Camilla beskriver sin bild av vad som styr analysen av en klients behov, vilket andra intervjuade socialsekreterare inte framhåller.

Det är inga superdjupa analyser av saker som kommer fram eller att vi träffar klienter väldigt mycket, utan... ja, vi utgår väl lite också utifrån vilka insatser som finns [...] insatserna styr väl lite också hur vi bedömer behoven. - Camilla

I citatet framgår Camillas uppfattning av att socialtjänstens insatser styr bedömningen, vilket kan tolkas som att även socialsekreteraren behöver anpassa sin bedömning efter en organisationslogik, det vill säga vilka insatser som socialtjänsten vid tillfället tillhandahåller. Det skulle därmed innebära att socialsekreterarnas yrkesutövning, såväl som klienterna själva, är påverkade av en kommodifiering av klientens sociala problematik.

5.4 “Att sminka grisen”

I tidigare forskning har Karlsson et.al (2021) beskrivit hur socialarbeters beslutsfattande grundas på olika former av kunskap. Vidare benämner författarna att socialt arbete idag befinner sig emellan kommunens förvaltare, praktisk och professionell kunskap samt en strävan från statligt håll att påverka utförandet av arbetet. Nedan beskriver en socialsekreterare vad hon tror att ambitionen med nya SoL kapitel 16 är:

Ehm... Att sminka grisen

[...]

Amen att piffa till det lite, man tycker att det som står där är lite gammalmodigt och då gör man lite förändringar och ehm, så och... jag kanske bara är lite cynisk men jag tror att förändringar behöver växa fram ur organisationer på ett annat vis, jag är ganska säker på att folk här kommer att jobba som de gjort tidigare [...]

- Camilla

Utifrån Camillas resonemang kan det urskiljas en distinktion mellan å ena sidan den uttalade ambitionen med nya SoL kapitel 16 och å andra sidan den enskilde socialsekreterarens förväntan på vad lagen kommer att innebära i praktiken. “Att sminka grisen” kan utifrån vår tolkning utgöra en reaktion vad gäller förhoppningar och förväntningar på vad en implementering uppifrån kan innebära. Utifrån den forskning som presenterats ovan av Karlsson et. al (2021) kan det urskiljas att socialsekreterare befinner sig mellan å ena sidan olika aktörers förvaltare och å andra sidan praktisk och professionell kunskap. Med hjälp av begreppet gräsrotsbyråkrat (Lipsky 2010) kan vi förstå Camillas resonemang om hur förändringar åstadkoms genom att växa fram ur organisationer underifrån. Socialsekreterares praktiska kunskap som gräsrotsbyråkrater inom yrkesfältet kan utifrån resonemanget ovan vara en reaktion på en yttre påverkan, nämligen lagstiftares och politikers ambition att påverka det sociala arbetet. “Att sminka grisen” blir utifrån vår tolkning således uttryck för att ambitionen med nya SoL kapitel 16 kan liknas vid en chimär som står i konflikt med den realitet gräsrotsbyråkrater, socialsekreterare, möter i sin yrkesutövning.

Vidare resonerar en socialsekreterare kring vad minskad behovsbedömning i relation till nya SoL kapitel 16 kan komma att innebära:

Och jag vet inte riktigt i praktiken, hur det ska göra att fler får hjälp. För att vi behöver ju utförare också, av alla de här biståndslösa insatserna, ehm och kvalificerade utförare behöver vi skaka fram ganska snabbt, om det är så att man tänker att många många fler ska efterfråga hjälp. - Angelica

Angelicas resonemang kan i paritet med Camillas och till skillnad från övriga belysa en skepsis och ifrågasättande kring vad införandet av den nya lagen kommer att innebära för yrkesfältet. Utifrån Angelicas resonemang kan emellertid en aspekt avseende tillgängligheten för klienter att erhålla stöd framhållas. Citaten ovan illustrerar hur ett diskursuniversum kring lagförändringens ambitioner i allmänhet och socialtjänstens arbete i synnerhet förhåller sig gentemot socialsekreterarnas egna uppfattningar. I ett diskursuniversum ryms det som anses vara uttalade och självklara sanningar, vilket i det här avseendet blir en diskurs gällande vilken typ av förändring som premieras. Utifrån begrepp som *diskursuniversum* (Sjögren 2018), *doxa* och *habitus* (Carlhed 2011) kan det föreligga en spänning mellan en allmänt rådande diskurs utifrån å ena sidan och socialsekreterares kunskap om fältet å andra sidan.

Spänningen i det här avseendet tar sig uttryck genom den skepsism och motstånd som lagförändringen möts av från fältets agenter, socialsekreterare. Bland annat exemplifieras det genom Camillas resonemang om hur förändring växer fram ur organisationer på annat sätt än genom lagförändringar. Även Angelicas resonemang kan urskilja ett ifrågasättande kring hur det ska utföras i praktiken och leda till att fler klienter erhåller det stöd de behöver. Utifrån Bourdieu (1994) kan socialsekreterarnas uppfattningar vara ett uttryck för deras habitus, det vill säga en slags internaliserad självklar kunskap och erfarenhet (Se även Carlhed 2011). Kunskapen och erfarenheten är i sin tur sprungna ur värderingssystem kopplat till fältets doxa och tar sig uttryck i det praktiska utförandet. Således kan det förklara socialsekreterarnas värderingar och förhållningssätt som i det här avseendet utgörs av motstånd och skepsis mot en yttre påverkan av fältet.

I lagförändringens ambition att öka tillgängligheten för klienter att erhålla stöd kan det finnas en rådande diskurs gällande klienters delaktighet i stödinsatser. Mer specifikt vad som skapar delaktighet och hur det åstadkoms i praktiken. Genom att minska individuella behovsbedömningar och öka biståndslösa insatser kan det utifrån vår tolkning finnas ett antagande kring att det är individuell behovsbedömning och utredningar som bromsar processen för klienter att erhålla stöd.

Eriksson (2019) har i sin forskning presenterat hur brukarinflytande i form av självbestämmande och delaktighet kommit att bli en slags individualisering av välfärden samt hur olika insatser och servicetjänster utformas. Författaren menar att genom den marknadslogik som välfärden i allt större utsträckning idag anammar blir klienters berättelser till varor, de kommodifieras. Vidare menar Eriksson (2019) att genom individualisering av välfärden ställs högre krav på individen, klienten, att framföra sin berättelse på ett sätt som passar den organisatoriska logiken. Nedan hör vi en socialsekreterare resonera kring minskad behovsbedömning och biståndslösa insatser:

Ja, men jag tänker i familjer som har mycket sociala problem, både föräldrarna och barnen och kanske också att de haft bekymmer under många år. Att de varit sociala problem under barnens uppväxt och under delar av föräldrarnas uppväxt. Alltså att det varit långvarigt. Då är det nog svårt att ta del av öppna insatser, jag tror det är svårare för dem att söka upp, för när det är öppna insatser då måste ju den som ska ta del av stödet själv agera och det kanske man inte gör om man har mycket bekymmer med sin familj och sina barn. Man orkar inte och man ser det kanske inte heller, det har liksom alltid varit på de viset så det blir normaltillståndet. - Lena

Lena beskriver en svårighet för vissa målgrupper att ta del av öppna insatser som ställer högre krav på initiativ och delaktighet hos klienterna själva. Hon benämner familjer som har haft långvariga omfattande sociala problem som en målgrupp som kan ha svårare att ta del av insatser som kräver delaktighet i form av initiativförmåga. I likhet med Eriksson (2019) kan Lenas resonemang ge uttryck för en individualisering avseende ansvar och delaktighet. I

ambitionen att öka tillgängligheten för klienter att erhålla stöd genom delaktighet kan vi med hjälp av Bourdieu se till begrepp som diskursuniversum och doxa (Sjögren 2018). Klienters delaktighet och självbestämmande i att ta del av sociala insatser är utifrån ett diskursuniversum en uttalad, rådande sanning. Emellertid verkar det som, utifrån socialsekreterares perspektiv, föreligga en skepsism gällande vad som skapar delaktighet och hur detta ska utformas. Vår tolkning av det här är att det föreligger ett paradoxalt förhållande mellan å ena sidan den diskurs om klienters delaktighet som är uttalad i fältets diskursuniversum, och å andra sidan de olika doxor som erhåller kunskap och föreställningar kring hur delaktighet ska utformas. Således kan socialsekreterarnas resonemang urskilja ett tvivel gällande en individualiserad form av delaktighet i att lösa de problem som lagförändringen utger sig kunna lösa.

I relation till ambitionen om socialtjänstens möjlighet att erbjuda allt fler lättillgängliga insatser har Wörlén (2016) tidigare beskrivit att den service och stöd som landets kommuner tillhandahåller är beroende av enskilda kommuners resurser, prioriteringar och politiken som förs. Hur resurser tilldelas till kommuner blir således avgörande för vilka biståndslösa insatser som kan erbjudas och vilken kvalitet de håller. Nedan beskriver en socialsekreterare sin bild av vad som kan ha betydelse för tillgängligheten av insatser, bland annat om utredningars roll avseende väntetid för insatser.

Ja men många faktorer, det ser olika ut i olika kommuner, i den kommun jag arbetar så köper vi in insatser för att vi gjort en bedömning att man är i behov av akut stöd och vi inte kan tillgodose det med egna resurser. Just nu har vi månaders väntetid på öppenvårdsinsatser som vi själva har i kommunen så nu spränger vi budgeten och köper in från privata företag.

[...]

Sen vet jag att det finns andra kommuner där det inte finns på kartan att man skulle göra det. Jag skulle säga att vi inte har många sena utredningar, och vi hinner inte göra dokumentation som vi ska, men det är sällan vi inte har gjort färdigt vår utredning, vi kan ju bevilja bistånd till något efter tre veckor eller en dag, vi behöver inte vänta på att skriva färdigt för att bevilja något. Så jag tror inte det handlar så mycket om det,

sen visst har man mycket att göra så prioriterar man inte alla lika högt vilket kan innebära att utredningar drar ut på tiden om man inte får till en insats [...] - Camilla

Camillas beskrivning av vad som påverkar tillgänglighet indikerar på att det inte råder enighet om huruvida det är utredningstider och individuell behovsbedömning som påverkar möjligheten för klienter att erhålla lättillgängligt stöd. Vidare beskrivs även hur det kan finnas stora skillnader i vilket förhållningssätt olika kommuner har avseende behovet att köpa in insatser i de fall kommunens egna resurser inte är tillräckliga. De skilda förhållningssätt som Camilla beskriver skulle utifrån Bourdieu (Carlhed 2011) kunna tyda på att det inom olika kommuner råder olika doxor på fältet avseende hur resurser ska användas och vilka prioriteringar som ska göras. Doxan kan i detta avseende utgöras av ideologiska uppfattningar inom yrkesfältet i olika kommuner. Utifrån den styrande doxan inom fältet i den berörda kommunen tar sig detta uttryck hos enskilda socialsekreterare i form av deras habitus. Det visar sig genom värderingar, förhållningssätt och ideologiska uppfattningar rörande vad det är som har betydelse för tillgången till insatser och stöd. Camilla fortsätter beskriva:

Alltså redan idag så hänvisar vi till frivilligorganisationer och vi har biståndslösa insatser redan idag i min kommun, och det är de familjerna som, alla har problem men det betyder inte att alla måste ha stöd genom socialtjänsten eller att socialtjänsten behöver följa deras resa så att redan idag så hänvisar vi till biståndslösa insatser. - Camilla

Camilla menar att det idag redan hänvisas till biståndslösa insatser genom olika frivilligorganisationer i den kommun hon arbetar i. I distinktion till hennes beskrivning av tillgången till biståndslösa insatser, ger Kristina en annan bild av tillgången i den kommun hon arbetar i:

[...] I den här kommunen har vi inte så många biståndslösa insatser att erbjuda och vi behöver betydligt flera. Och det skulle jag säga är en konsekvens av att man under flera år inte har satsat på det man har till och med skalat av. Man har sagt att vi inte har

råd med det, det behövs inte, och nu står alla kommuner inför en utmaning i att bygga upp det igen. -Kristina

I relation till Wörlén (2016) kan Camillas och Kristinas beskrivningar indikera på den skillnad avseende resurser och prioriteringar som artikeln beskriver. Vår tolkning av detta är att det råder oprecisa krav i landets kommuner avseende hur resurser används och således vilka prioriteringar som görs i form av insatser. Således blir tillgången till stödinsatser, i synnerhet biståndslösa insatser, inte likvärdig i landets kommuner. Med hjälp av Lipsky (2010) kan målkonflikt användas för att förstå hur oprecisa krav leder till olika förväntningar på vilken roll insatser ska fylla i olika kommuner. Vidare skapas en målkonflikt även för enskilda socialsekreterare i sin yrkesutövning vad gäller att bedöma vilka insatser som ska tillhandahållas utifrån kommunens resurser och prioriteringar. Utifrån vår tolkning innebär denna målkonflikt att tillgången till biståndslösa insatser riskerar att bli ojämlig beroende av den enskilda kommunens prioriteringar.

6.1 Avslutande diskussion och reflektion

6.2 Avslutande diskussion

I följande avsnitt har vi med hjälp av centrala delar av analysen återkopplat till våra frågeställningar i syfte att besvara dessa. För att skapa förståelse och struktur har vi besvarat frågeställningarna i den ordning som återfinns i studiens problemformulering. Därefter blickar vi framåt i nya frågor som uppkommit under studiens process och reflekterar kring forskningsämnet som helhet.

- Hur bedöms klienters behov av insatser?

I intervjuerna med socialsekreterarna har det framkommit olika aspekter av vilken funktion behovsbedömning fyller i arbetet med klienter. Det framkommer att behovsbedömningen anses fylla en väsentlig funktion, särskilt vad gäller att konkretisera och specificera behovet hos den enskilde utifrån den information som framkommer under utredning. Utifrån intervjuerna framstår det som att behovsbedömningen är en form av logisk ordning, en doxa (Bourdieu 1973, se även Carlhed 2011). Att utreda individuella behov har länge varit tillvägagångssättet att utföra socialt arbete och kommer sannolikt inte att försvinna i och med nya SoL. Däremot utmanar nya SoL med minskade behovsbedömningar den logiska ordningen. Att socialsekreterarna har svårt att föreställa sig hur de kan möta och matcha klienters behov av insats utan den logiska ordningen kan förstås utifrån deras habitus (Se Bourdieu 1994), det vill säga en form av tyst internaliserad kunskap.

Vad gäller att utreda och bedöma behov har begreppet tolkningsföreträde varit centralt för att förstå hur socialsekreterarna använder sin praktiska kunskap och erfarenhet för att matcha rätt insats. Det här i syfte att klienten ska få en professionell bedömning och vidare professionellt stöd. För att klienten ska kunna få professionellt stöd är den individuella behovsbedömningen beroende av tillräcklig information. Det förutsätter att klienten delar med sig av information som är nödvändig för att socialsekreterarna ska kunna göra en bedömning, vilket innebär att det föreligger ett ömsesidigt beroende i mötet. Efter vad som framkommit i analysdelen kan

det utifrån vår tolkning innebära att klientens användning av tystnad i mötet blir en form av makt. Vid första anblick kan socialsekreteraren uppfattas ha ett maktövertag, emellertid urvattnas dess betydelse om klienten inte samtycker eller är mottaglig. I det avseendet fyller behovsbedömningen endast en funktion om klienten delar med sig av information som är tillräcklig för socialsekreteraren att bedöma behovet utifrån. Om socialsekreteraren i beslutsfattandet har ett maktövertag kan därmed ifrågasättas, eftersom insatser och stöd beslutade genom SoL primärt är av frivillig karaktär. Å andra sida klienters upplevelse av maktutövning påverkas av andra faktorer än beslutsfattande i sig, så som att en myndighetsperson tar sig rätten att definiera och bedöma ens livssituation. Därtill riskerar tystnaden som klienten kan använda sig av i mötet försvåra informationsinsamlingen och således den professionella bedömningen. Avslutningsvis är det tänkbart att de klienter som inte delar med sig av information i mötet med socialtjänsten inte heller kommer att söka sig till biståndslösa insatser. En möjlig anledning till det kan vara att det i första hand handlar om mottaglighet för stödinsatser i allmänhet, oberoende av om de är biståndslösa eller inte. Huruvida socialtjänsten bättre kan möta klienters behov är således inte nödvändigtvis beroende av fler biståndslösa insatser.

- Hur genomförs individuell behovsbedömning?

Utifrån samtliga intervjuer har det framkommit att en stor del av yrkesutövningen handlar om behovsbedömning, vilket även återfinns i tidigare forskning (Se Helm 2022 och Svensson, Johnsson, Laanemets 2021). Behovsbedömningen är baserad på vad evidens och forskning visat är reella risker och skydd för individer, vilket socialsekreterare befarar delvis kan gå förlorat i och med nya SoL. Det innebär således att kvalificerade bedömningar och prognoser framåt även riskerar att minskas. För yrkesutövandet i sig kan det innebära att socialsekreterares legitimitet i beslutsfattande blir ifrågasatt genom lagförändringen. Att det är viktigt för socialsekreterare att det praktiska handlandet utgår från vad som anses vara kärnan i yrkesutövningen och vad som kan anses vara en logisk ordning är därav nödvändigt för att yrkesutövningen ska upprätthålla ett erkännande och legitimitet. För att legitimiteten ska upprätthållas behöver socialsekreterare fortsätta utföra behovsbedömningar, annars faller den logiska ordningen. Vad som är en logisk ordning kan däremot förändras och behöver inte vara ett statiskt tillstånd, vilket skulle kunna innebära att en ny form av doxa (se Carlhed 2011)

aktualiseras i och med nya SoL. Att socialsekreterarnas kompetens kommer till bättre användning för de klientärenden som är mer komplicerade kan i sig innebära att erkännandet av professionen och yrkesutövningen förstärks och således höjer legitimiteten.

Vad gäller yrkesutövningen i att bevilja insatser som kvalitetssäkras genom uppföljningsansvar kan nya SoL innebära förändringar som skapar frågetecken kring vem som bär vårdansvaret. Det inbegriper även en form av ansvarsförskjutning eftersom insatser bör vara av god kvalitet oberoende av om de är biståndslösa eller beviljade. Utifrån analysen har det framkommit att uppföljning av insats fyller en funktion genom säkerställandet av att klienten erhåller det stöd som motsvarar behovet. Uppföljningsansvaret handlar vidare om att socialtjänsten ska kunna försäkra sig om att den insats som betalas för genererar resultat. Utifrån intervjuerna framgår det frågetecken om hur uppföljning av insats kommer att utformas framåt och hur en kvalitetssäkring av insats ska genomföras. Avseende genomförandet av individuell behovsbedömning kan slutsatsen dras att nya SoL sannolikt kommer att ha betydelse för det praktiska handlandet, och därmed leda till en ny logisk ordning. Huruvida en ny logisk ordning kommer att ha betydelse för socialsekreterares legitimitet kan utifrån vår studie inte besvaras då det råder skilda uppfattningar om vad som upprätthåller legitimitet i yrkesutövandet. Avslutningsvis kommer nya SoL möjligen ha betydelse för hur prognoser i utredning genomförs, hur kvalitetssäkring av insatser garanteras samt hur ansvaret för dem fördelas.

- Vilka utmaningar och förväntningar finns inför den nya socialtjänstlagen?

I intervjuerna framkommer det att det föreligger frågetecken kring vad nya SoL i realiteten väntas åstadkomma. I socialsekreterarnas utsagor går det att urskilja en tveksamhet vad gäller lagförändringens ambition att öka tillgängligheten av stödinsatser. Tveksamheten kan utifrån socialsekreterarnas berättelser tolkas som en form av motstånd som grundar sig i att de som gräsrotsbyråkrater erhåller ett annat perspektiv gällande vad som skapar social förändring. En av socialsekreterarna beskriver hur hon anser att förändringar behöver växa fram i organisationer underifrån, vilket indikerar på att nya SoL delvis kan stå i konflikt med vad socialsekreterare möter i sin yrkesutövning. Tveksamheten visar sig ytterligare genom på vilket sätt minskade behovsbedömningar faktiskt ska hjälpa fler klienter. Delvis genom att det

inte råder enighet kring huruvida det är utredningstider och bedömningar av behoven som bromsar processen att erhålla stöd, eller vad gäller tillgången till kvalificerade utförare. Med andra ord kan det föreligga fler orsaker till att klienter inte får stöd, bland annat en brist på vårdgivare för framtida biståndslösa insatser.

Vad gäller ambitionen att öka tillgången till biståndslösa insatser kan det föreligga en allmänt rådande uppfattning och diskurs om klienters delaktighet och självbestämmande. Att minska individuella behovsbedömningar till förmån för biståndslösa insatser kan utifrån en av de intervjuade socialsekreterares beskrivning innebära svårigheter för klienter med mer omfattande social problematik. Det innebär en form av delaktighet och självbestämmande som ställer högre krav på individen att definiera sina behov, samt i högre grad själv vara initiativtagare till insatsen. Delaktigheten kan i det avseendet anses vara en form av ökad individualisering av ansvar i möjligheten att erhålla stöd (Se Eriksson 2019). Den allmänt rådande diskursen kring klienters delaktighet och självbestämmande som lagförändringen ger uttryck för verkar delvis stå i konflikt med socialsekreterarnas egna uppfattningar. Det kan delvis förstås utifrån deras position som gräsrotsbyråkrater, men även att de befinner sig i olika diskursuniversum (Se Sjögren 2018). Diskursen kring hur biståndslösa insatser ska öka delaktighet och tillgången till stöd står således i konflikt med socialsekreterarnas habitus (Se Bourdieu 1994), det vill säga deras internaliserade handlande och kunskap om fältet. För att konkretisera, att öka antalet biståndslösa insatser ställer ytterligare krav på människor att själva definiera sina behov och flyttar ansvaret till den enskilde.

Slutligen har betydelsen av enskilda kommuners prioriteringar och resurser framkommit från de intervjuade socialsekreterarna. Att det föreligger oprecisa krav kring hur biståndslösa insatser ska utformas skapar utrymme för lokal förankring vad gäller tillgången till stödinsatser. Det kan i praktiken innebära att den tillgång som väntas åstadkommas blir allt mer beroende av enskilda kommuners prioriteringar. Utifrån vad som framkommit i intervjuerna har kommuner olika sätt att bedriva den kommunala socialpolitiken vilket vidare innefattar olika förhållningssätt. Förhållningssätten tar sig uttryck genom vad kommunen erbjuder sina medborgare i form av stöd. Att tillgången till stöd ser olika ut i landets kommuner är i sig inget nytt, men det kan mot bakgrund av föregående resonemang och med nya SoL riskera att öka skillnaderna mellan kommuner ytterligare. Det kan i sig bidra till en

ökad målkonflikt vad gäller hur kommuner ska prioritera för att möta den ambition som lagförändringen avser. Sammanfattningsvis framgår det att socialsekreterarna uppfattar och besitter en tveksamhet kring hur nya SoL faktiskt har möjlighet att generera en ökad tillgång av stödsatser.

6.3 Avslutande reflektion

I framtida studier hade det varit intressant att undersöka vilka förutsättningar socialtjänsten har för att bedriva förebyggande socialt arbete. Det inbegriper frågor kring huruvida det enbart är socialtjänsten som ska bedriva förebyggande socialt arbete och hur ansvarsfördelningen av olika offentliga aktörer bör se ut. Vidare kan det handla om vilka möjligheter socialtjänsten har för att kunna bedriva socialt förändringsarbete och hjälpa medborgare i tid. Frågor som då aktualiseras kan vara hur förebyggande socialt arbete bör organiseras och vad som krävs för att det ska kunna genomföras. Som nämnt i studiens problemformulering har förebyggande socialt arbete länge varit föremål för samhällelig och politisk debatt. En fråga som anknyter till detta är vad konkret förebyggande arbete faktiskt innebär, både inom samhällsinstitutioner som skola och universitet, men även i form av välfärdsarbete. Huruvida förebyggande socialt arbete ska ske genom enskilda kommuner och dess socialtjänst, genom lagstiftning som nya SoL eller genom sociala reformer på övergripande nivå är således en fråga att undersöka vidare.

Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2022) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Bourdieu, Pierre (1994). *Praktiskt förnuft*. Göteborg: Daidalos.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Carlhed, Carina (2011). "Fält, habitus och kapital som kompletterande redskap i professionsforskning". *Socialvetenskaplig tidskrift* 18(4): 283–300.

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik. Vägval i samhällsvetenskapliga studier*. Lund: Studentlitteratur.

Eriksson, Erik (2019). Den egna erfarenhetens marknad: Om brukarinflytande och kommodifiering av individers erfarenhet av psykisk ohälsa, *Sociologisk forskning* 56(2): 85–109.

FORTE (2024). *Vad säger forskningen om föräldrastödsprogrammet Tryggare barn?*
[https://forte.se/nyheter-och-evenemang/evenemang/vad-sager-forskningen-om-foraldrastodspr
ogrammet-tryggare-barn](https://forte.se/nyheter-och-evenemang/evenemang/vad-sager-forskningen-om-foraldrastodsprogrammet-tryggare-barn) [Hämtad: 2025-05-19].

Grell, Pär (2023). "Det lilla extra - informell organisering inom Individ- och familjeomsorg"-
Socialmedicinsk tidskrift 100(2): 283-291.

Helm, Duncan (2022). Theorising Social Work Sense-Making: Developing a Model of Peer-Aided Judgement and Decision Making, *The British Journal of Social Work* 52(4): 2329–2347.

Inspektionen för Vård och Omsorg (2024). *Barn får vänta för länge på stöd från socialtjänsten*. Stockholm: Inspektionen för Vård och Omsorg.

Karlsson, Patrik, Lars Oscarsson, Ola Segnestam Larsson, Filip Wollter (2022). “Enhetschefer syn på kunskapsformer och ramfaktorer betydelse för insatser inom socialtjänsten”, *Socialvetenskaplig tidskrift* 28(2): 209–230.

Lipsky, Michael (2010). “Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public service”. New York City: Russell Sage Foundation.

Matscheck, David. and Piuva, Katarina. (2022) “Integrated care for individuals with mental illness and substance abuse – the example of the coordinated individual plan in Sweden”, *European Journal of Social Work*, 25(2): 341–354.

Regeringen (2025). *Proposition om en ny förebyggande socialtjänst*.
<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2025/01/proposition-om-en-ny-forebyggande-socialtjanstlag/> [Hämtat: 2025-02-28].

Regeringen (2024). *En förebyggande socialtjänstlag - för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/aac5e97ddbe247acb6baeccd5addf37d/en-forebyggande-socialtjanstlag---for-okade-rattigheter-skyldigheter-och-mojligheter.pdf>
[Hämtat: 2025-02-28].

Regeringen, Socialdepartementet (2024). *Så här gör vi om socialtjänstlagen*.
<https://www.regeringen.se/debattartiklar/2024/07/sa-har-gor-vi-om-socialtjanstlagen/>
[hämtad: 2025-04-01].

Johansson, Tommy (2025). IVO om långa väntetider på stödinsatser: ”Oroande att det inte blir bättre. *Socionomen*, den 20 januari 2025.

Sjögren, Jessica (2018). “Med relationen som redskap? - Om socialsekreterare, klientarbete och professionalitet i socialtjänsten”. Linköpings universitet: Filosofiska fakulteten.

Svensson, Kerstin, Eva Johnsson, Leili Laanemets (2021). *Handlingsutrymme*. Stockholm: Natur och Kultur.

Svensson, Kerstin (2005). “Relationer och meningsskapande mekanismer i socialtjänstens arbete med LVM Working paper-serien”, Lund: Socialhögskolan.

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning.

Wörlén, Marie (2016). “Att prioritera i socialtjänsten - Om kommunalt handlingsutrymme och beslutsfattande”, *Socialvetenskaplig tidskrift* 17(1): 28-45.f

Bilagor

Checklista/intervjuguide

Forskningsfrågor

På vilket sätt uppfattar socialsekreterare inom socialtjänsten i Malmö stad att nya SoL kapitel 16 kan komma att ha betydelse för:

- *Att möta klienters behov av insats?*

Inledande fråga

- Skulle du vilja berätta om ett typiskt första möte med en klient för dig?

Huvudfrågor/temafrågor/dynamiska frågor

- På vilket sätt påverkar behovsbedömningen relationen med klienten?
 - Vill du berätta om en situation då du upplevt att behovsbedömningen varit till fördel för att uppfylla klientens behov av insats?
 - Vill du berätta om en motsvarande situation då du upplevt att behovsbedömningen varit till nackdel för att uppfylla klientens behov av insats?
 - Vilka möjliga hinder kan finnas för en klient att vara delaktig i beslutsprocessen om en insats?
 - På vilket sätt kan klientens livssituation i stort ha betydelse för att vara mottaglig för den insats som beviljas?
 - Baserat på vad vi har pratat om nu, tror du att fler biståndslösa insatser och minskad behovsbedömning kan ha någon betydelse för mötet med klienter framåt?
-
- *Yrkesutövandet i behovsbedömning?*
 - Det här med behovsbedömning, vad anser du om det?
 - Vad betyder behovsbedömning för dig?
 - På vilket sätt är det viktigt/inte viktigt? Beskriv?
 - När du fattar beslut om en insats för en klient, hur delaktig upplever du att klienter varit i den processen?

- Hur upplever du möjligheten att skapa tillit i mötet med klienter?
 - På vilket sätt är klienten delaktig i genomförandeplan och i målen?
 - Hur följs en insats (med bistånd) upp? (Uppföljning av insats)
 - Vilka konsekvenser kan du se av att inte följa upp en insats? (positiva och negativa?)
 - Tror du att det kan påverka målen med behandlingen att inte följa upp?
-
- *Socialtjänstens ökade tillgänglighet av stödinsatser framåt?*
-
- På vilket sätt skulle klientens livssituation ha betydelse för att söka sig till en biståndslös insats?
 - Vilken funktion ser du att fler biståndslösa insatser kan ha?
 - Tror du att biståndslösa insatser får ett bättre resultat? (uppnå mål)
 - Vilken betydelse tror du att nya SoL kan få för betydelse för din yrkesroll?
 - Vad tror du det kan få för innebörd för verksamheten i stort?
 - Kan du se några risker/fördelar med vad minskad behovsbedömning kan få för betydelse i praktiken?
 - Vad tror du att samhällets bild av socialsekreterare är?
 - Vad tror du den bilden är påverkad av?
 - Tror du att nya SoL speglar den bilden?

Informationsbrev om deltagande i intervjustudie

Minskad behovsbedömning - vägen till lättillgängligt stöd?

Bakgrund och syfte

Vi är två socionomstudenter på termin 6 från Socialhögskolan vid Lunds Universitet som skriver vårt examensarbete. Under sommaren 2025 kommer den nya Socialtjänstlagen (SoL) att träda i kraft. Ambitionen med nya SoL anses vara att öka tillgängligheten för människor att söka och erhålla stöd hos socialtjänsten. Bland annat genom ett större fokus på förebyggande arbete men även minskad behovsbedömning i kombination med fler biståndslösa insatser. En av lösningarna för att människor ska erhålla lättillgängligt stöd genom nya SoL ligger i att öka biståndslösa insatser. En biståndslös insats innebär att den enskilde inte behöver ett beslut som är grundat på en behovsbedömning för att få stöd eller hjälp. Det kan även handla om att stödet sätts in direkt trots att behovsbedömningen inte är slutförd. Vi är intresserade av *socialsekreterares yrkesutövning som relaterar till olika aspekter av behovsbedömning och beslutsfattande*. Vi vill därför undersöka socialsekreterares uppfattningar, upplevelser och erfarenheter kring detta ämne.

Hur går studien till

Vår studie intresserar sig för vad nya SoL kapitel 16 kan innebära för socialsekreterares yrkesutövning kopplad till behovsbedömning och beslutsfattande. Vi kommer således att vilja

intervjua socialsekreterare i olika verksamheter inom socialtjänsten i Malmö stad. Som intervjuperson kommer ditt deltagande att innebära en intervju kring uppfattningar, upplevelser och erfarenheter kring det valda ämnet för studien. Intervjun kommer vara i 45 minuter till 1 timme. Intervjuerna kommer att spelas in för att sedan transkriberas och arbetas med i efterhand för studiens syfte. När studien är slutförd kommer du som deltagit att få möjlighet att ta del av slutprodukten.

Förvaring av material och anonymisering

Intervjun kommer, om du samtycker till detta, att spelas in med diktafon. Dina uppgifter som namn, efternamn, tjänste e-postadress samt arbetstelefonnummer kommer att hanteras på ett sätt som gör att obehöriga inte kommer att ta del av dem. Samtliga uppgifter kommer att anonymiseras i slutprodukten av arbetet.

Information om frivillighet

Ditt deltagande är helt frivilligt och att du har rätt att avbryta din medverkan när som helst under processens gång utan att ge en förklaring till detta.

Kontaktpersoner för information om studien:

Tilde Sethson

070- 676 73 62

tildesethson@hotmail.com

Linn Svensson

076- 635 98 35

li1212sv-s@student.lu.se

Handledare Johan Cronehed

Johan.Cronehed@soch.lu.se

Samtycke till deltagande i examensarbete vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

Jag samtycker till att medverka i studien *Minskad behovsbedömning - vägen till lättillgängligt stöd?*

I detta studentarbete kommer vi behöva samla in personuppgifter för att kunna kontakta dig som deltagare. När studentarbetet är genomfört kommer vi skicka ut uppsatsen till alla deltagande och behöver därför din e-postadress.

Information om personuppgiftsbehandlingen

Följande personuppgifter kommer att behandlas: namn, efternamn, tjänste e-postadress, arbetstelefonnummer.

Personuppgifterna kommer att behandlas på följande sätt:

Namn, efternamn, e-postadress och telefonnummer kommer inte att lämnas ut för någon obehörig och kommer inte att användas för annat än studiens syfte. Personuppgifterna kommer att förvaras i mappar och dokument som endast vi två studenter har tillgång till. När studien är slutförd kommer personuppgifterna raderas.

Vi delar inte dina personuppgifter med tredje part.

Lunds universitet, Box 117, 221 00 Lund, med organisationsnummer 202100- 3211 är personuppgiftsansvarig. Du hittar Lunds universitets integritetspolicy på [www.lu.se / integritet](http://www.lu.se/integritet)

Du har rätt att få information om de personuppgifter vi behandlar om dig.

Om du har klagomål på vår behandling av dina personuppgifter kan du kontakta vårt dataskyddsombud via dataskyddsombud@lu.se.

Du har även rätt att inge klagomål till tillsynsmyndigheten (Integritetsskyddsmyndigheten, IMY) om du tycker att vi behandlar dina personuppgifter på ett felaktigt sätt.

Jag samtycker till medverkan i ***Minskad behovsbedömning - vägen till lättillgängligt stöd?***

Medgivande

Jag bekräftar härmed att jag har tagit del av skriftlig och muntlig information om studien och accepterar att delta. Jag har fått möjlighet att ställa frågor om studien.

Jag har fått information om att de uppgifter som samlas in om mig kommer på ett sådant sätt att min identitet inte kommer att avslöjas för obehöriga.

Jag är medveten om att min medverkan är helt frivillig och att jag när som helst och utan närmare förklaring kan avbryta mitt deltagande.